

RESPONSABILITATEA
MINISTERIALE

DISCURSUL DE REINTRARE

ALU PROCURORULUI GENERALU

SI

RESPUNSULU PRIMU-PRESIEDINTELUI

INALTEI CURTI DE CASATIUNE SI DE JUSTITIA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA 16 AUGUSTU 1866

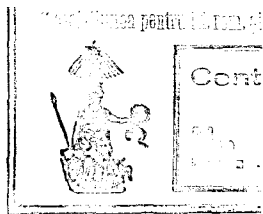
CU UNU APENDICE

Dreptu. Datoria. Responderu.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA LUCRATORILORU ASOCIATI

1866

RESPONSABILITATEA

MINISTERIALE

DISCURSUL DE REINTRARE
ALU PROCURORULUI GENERALU

SI

RESPUNSULU PRIMU-PRESIEDINTELUI

INALTEI CURTI DE CASATIUNE SI DE JUSTITIA

BCU Cluj / Central University Library Cluj
LA 16 AUGUSTU 1866

CU UNU APENDICE

Dreptu, Datoria, Raspundere.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA LUCRATORILORU ASOCIATI

1866

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201502130

4549

... rara temporum felicitate, ubi sentire
quae velis et quae sentias dicere licet.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TACITUS.

BIBL. UNIV. CLUJ-NAPOCA
Nr. 265 -1942

INALTA CURTE DE CASATIUNE SI DE JUSTITIA

AUDIENTIA SOLEMNA DE REINTRARE

ANULU 1866, LUNA AUGUSTU IN 16 DILE

Astăzi la amédiă-dî, Curtea a tînută audientia sa solemnelă de reîntrare, in marea sală a Sectiunilor- Unite, sub presiedintiu D-lui Alecu Catargiu, Presiedinte de Sectiune; membrii presintî fiindă Domni :

(urméază numele domniloră membri)

D. Al. Papiu Ilarianu, Procurorulă Generală, ocupă fotoliulă Ministeriuluiă publică, insoțită de DD-niă Procurori de Sectiuni.

D-nulă Primă-Presiedinte declară siedintia deschisă, si D-nulă Procuroră Generală iea cuvêntulă pentru a pronunciă discursulă obicînuită, (Vedă anexa lit. A) ;

D-nulă Primă-Presiedinte a răspunsă la discursulă D-lui Procuroră Generală, (Vedă anexa lit. B) ;

Apoi Curtea s'a împărtită in Sectiuni pentru lucrările anuluiă viitoriiă judiciariă 1866 si 1867, trecêndă membrii si Presiedintii, de dreptă, din o Sectiune in alta, conformă

Art. 2, din domnesculă decretă dela 17 Augustă 1864. sub No. 1032. Asià-dar, pentru anulă viitoră,

SECTIUNEA CIVILE SE VA COMPUNE DIN DOMNII :

Al. Catargiu, Presiedinte de sectiune.
P. Mănu.
C. Donescu.
Lud. Steege.
N. Bâscoveanu.
Eus. Calligary.
N. D. Racovitiă.
Al. Cretiescu.

SECTIUNEA CRIMINALE SE VA COMPUNE DIN DOMNII :

Sc. Fălcoianu, Presiedinte de sectiune.
Eug. Predescu.
St. Silion.
C. Vărnăvi.
Bar. Slătineanu.
C. Gr. Ghica.
Gr. Filiti.
Al. Cantacuzinu.

Siedintia se ridică la 2¹/₂ ore după amădiă-dă, si Curtea procede la lucrările sale ordinare in sectiună.

(Urmăză subscrierile)

A.

CUVENTULU PROCURORULUI GENERALU

Domnule Primă-Presedinte,

Domni Magistrali,

Dreptu. Datoria. Raspundere.

Mă simtă fericite venindă a mă conformă frumoșei datine, adoptate si in legea noastră, de a inaugura prin ună cuvântă juridică inceputulă anului nostru judiciariu: ală cincile ană de la instituirea acesteă Inalte Curti, carele, dea Cerulă, să curgă până in fine adaugându onóra Curti si a Justitiei Române, multiămindă si fericindă pre toti cei insetati de dreptate.

Pentru acéstă solemnă ocașune, am căutată ună obiectă de justitiă, demnă in sine, si demnă de Inalta Curte. Acestă obiectă speră că l'am gășită, propuindumă a vă vorbi despre *Responsabilitatea agentiloră puterei publice.*

De abiă cunoscă materiă mai importante pentru tiéra noastră, mai importante cu deosebire pentru Curtea Supremă a tierei. Asiă fi dorită a o fi putută trată intrégă; dar acéstă materiă atătă e de complexă, atătă de vastă, si atătă de fecundă, încătă astădi mă vėdiă nevoită a mă mărgini numai

la studiul răspunsabilității celor mai înalți agenți ai puterii Statului, la studiul *Răspunsabilității Ministeriale*; rezervându-mi a continua în viitoriu această importantă materie de răspunsabilitate, și în privirea tuturor celorlalte agenți ai puterii sociale, dela cei mai mari până la cei mai mici.

Dacă încercarea de a trata o materie atât de mare, asupra căreia, știința, legislațiunea și jurisprudența, sunt încă în discuțiune, e poate o cutezare din parțim: nu mai puțin e adevărat că Răspunsabilitatea Ministeriale este, nu numai cea mai importantă instituțiune care de a pururea interesează întreaga societate civilă și pre totii cetățenii în parte și fără deosebire, dar, totu-odată, ea este cel mai înalt obiect de justiție, a cărui dezbateră și deciziune țiera oa incredințiată dreptății și întieptiunei D-văstre: D-v. sunteți marele Tribunal politic al României, care decideți procesele cele mari ale Statului, care vă pronunțați între Guvern și Națiune. Dezbateră această materie dar, e de un adevărat interes practic pentru noi, cu atât mai vârtos că nu numai precedente ne lipsesc, dar lipsește și o lege specială care să reguleze această materie. Interesul crește prin aceea că noul nostru pact fundamental difere în materia de răspunsabilitate ministeriale de Convențiune în mai multe puncte, cu deosebire prin puterea suverană cu care v'a investit, de a caracteriza delictul și a determina pedepsa afară din mărginirile dreptului comun. Impregiurarea că asemینی procese sunt din cele mai rare în toate Statele, nu derogă câtusă de puțin importanței practice a studiului nostru. Să dorim și să sperăm că asemینی casuri în viitoriu nici la noi nu se vor mai ivi; dar e bine totuși, ca națiunea și justiția să fiă pentru totu casul de bună oră lămurite asupra drepturilor și asupra datorielor sale.

Cred dar, că în privirea obiectului discursului meu, de abia puteam face alegere mai bună și mai demnă de D-văstră.

Încătu pentru mine, studiez de mai multu timp această materie; discursul meu chiar, în parte, e numai un mic

estrasă din studiile și cercetările mele. Și dacă acestu discursu va fi imperfectu în cele mai multe priviri, cauza veti binevoi a o căuta și a o găsi, nu numai în disproporțiunea facultăților mele cu mărimea obiectului, nu numai în imperfectiunea studiului meu, și nu numai că o materie atât de vastă de abia se pôte restringe într'unu discursu atât de scurtu; dar și în aceea că, de o parte, precedentele engleze de abia ajungu pentru toate casurile posibili; institutiunile proprie nationali ale acestui Statu constitutionalu-modelu, încă sunt prè departe de a se putè adopta totu-deauna și pretutindine; ér de alta, constitutiunile Staturiloru moderne, desi toate prevèdù responsabilitatea ministeriale, dar nici unulù din aceste Statuuri constitutionale, cu toate încercările făcute, cu deosebire în Francia, n'aù isbititu a face o lege speciale multiămitóriă de responsabilitate. Atātu dificultățile aù părutu a fi nëinvinse. Sciintia încă n'a produsu atâtu câtu s'ar fi pututu accepta după importantia obiectului. D-v, veti fi dar cu indulgentiă, dacă în astfelu de impregiurări, cuvèntulu meu va fi atâtu de depărtatu de înălțimea obiectului.

De altmintrea, étă cum am să impartu materia.

I. Voiu studiă originea și fundamentulu juridicu alu responsabilității ministeriali.

II. Voiu cercetă casurile de responsabilitate, adecă delictele ministeriali.

III. Voiu trată despre dreptulu exclusivu de acusatune, alu Domnulu și alu Represintatiunei nationali.

IV. Voiu vorbi despre competintia și dreptulu Inaltei Curti de a judecà, și despre procedura ei în cauzele ministriloru. În fine,

V. Voiu atinge în scurtu, dreptulu de amnistiă și de gratiă alu Domnulu, întru câtu ne privesce.

Desi Curtea în asemini procese, e unu Tribunalu politicu, cu dreptu atâtu de intinsu, în privirea caracterizării delictulu și a determinării pedepsei, încātu se apropia de dreptulu pute-

reî legislative : eü insă voiü cercetă materia din punctü de vedere, mai multü juridicü, decâtü politicü si legislativü. Nu voiü face politică, ci sciintă.

I.

De unde derivă dreptulü Natiunei, dreptulü Represintatiunei nationale, de a trage la raspundere pre Ministri? Care e originea, care fundamentulü juridicü alü acestei responsabilităti?

« *Töte puterile Statulü emană dela Natiune* » acestü in-naltü si sempiternü adevêrü juridicü si politicü, in faptü, nici odată in România n'a fostü supusü indoelei. Insusî Domnulü, in care se concenträ töte puterile Statulü, in România, pururea, Natiunei care 'lă alegeă, 'si datorîa suprema putere cu care erä investitü. Nici odată Româniî n'aü intielesü dreptulü absolutü alü gratiei divine, nici dreptulü nascerei. Pre cândü dar in Europa feudale se discută si se discută încă asupra originei transcendente a puterei supreme, Româniî nici odată nu se indoiră a o căuta numai acolo unde este, la adevêrata sa sorginte, in Poporü. Atätü e de adevêratü că, mai adese ori póte să rătécescă cercetarea abstractă a ratiunei, de câtü urmarea practică a bunului simtiü.

Deci, dacă nóua nóstră Constitutiune asiédiă in modü formalü marele principiü alü suveranitätii nationale; dacă Domnulü nostru se intitulează Domnü din *Vointia Nationale*: acêsta nu e copîa nici maimutîre de institutiuni străine, ci e totü ce se póte mai conformü cu adevêratulü spiritü alü vechielorü si bunelorü asiediăminte ale Statulü Românü.

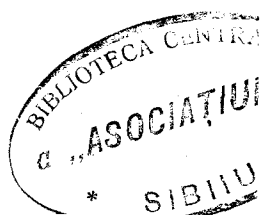
Unü altü principiü, adesü incercatü în România, care insă, din fatalitate, nici odata nu isbutise pân acumü definitivü, principiulü ereditătii tronului, complementulü necesariü alü regimelü nostru monarchicü, de parte de a ridică eternulü adevêrü că töte puterile Statulü dela Natiune emană, elü este principiulü stabilitătii, consolidării si alü conservării României.

Constitutiunea si in Staturile constitutională monarchice-ereditarie, precum este acum alu nostru, nu e decătū unū contractū intre Poporū si Domnū, prin care se determină modulū guvernării Statuluī. Natiunea propune, Domnulū acceptă si suinduse pe Tronū, jură că va păzi această tocmelă a Statuluī.

Fiă-cine e datoriu a se conformă datoriilorū contractate, fiă-cine e responsabilū de faptele sale. Din acestū principiu generalū ar urmă că, nimene in Statū p'ar putē fi trasū la răspundere mai grea, decătū acela, căruia, pusū in fruntea tuturorū afacerilorū societătiī, i s'a incredintiatū sôrta tuturorū cetătianilorū. In Republică in adevêrū asiă se si urméză. In-tr'unū Statū monarchicū insă; nu s'ar putē inchipui institutiune mai nenorocită si mai funestă, de cătū una ca aceea ce s'ar intemeiă pre asemenea rigóre a dreptuluī. In adevêrū, dacă ar fi ertatū a trage pre Domnū la răspundere, cine nu vede că, din acelu momentū chiar, demnitatea lui, caracterulū sacru alū persōnei aceluī care inchipuesce unitatea si mărimea unū popolū intregū, ar suferi intr'unū modū nereparabilū; si mai multū, prin singură tragerea lui la răspundere inaintea judecătii, s'ar miscă dela loculū ei pétra fundamentale a edificiu-lui sociale, edificiulū intregū s'ar rēsturnă : istoria tuturorū timpurilorū arată că, a trage la răspundere pre Domnū pentru faptele sale, insemnéză a proclamă revolutiunea, resbelulū civilū si rēsturnarea. Nu mai incape decī indoielă că, nu e adevêrū de mai inaltă intieptiune politică, decătū inviolabilitatea persōnei Domnitoruluī in Staturile monarchice. Astfelū, Domnitorulū, intocmai ca si Poporulū, nici odată si pentru nici o faptă nu pōte fi trasū la vre o răspundere judiciariă.

Dar intr'unū Statū constitutionalū acestū singurū adevêrū nu ajunge. Că-cī; care ar fi atuncī garantia că Constitutiunea jurată nu se va violă, că tocmela intre Domnū si Natiune nu se va călcă ? Cine va răspunde despre acésta ?

Spre a impededă decī, rēsturnarea asiediământuluī de o parte, si revolutiunea de alta, sciintia practică si constituti-

nea Statului modern, la exemplul Engliterei, c ercaf a pune pre Domnitorŭ in neputintaf de a face re , prin urmare in neputintaf de a face ceva in trebile Statului f ar  conlucrarea si f ar  invoirea Ministrilor, primilor dereg torf ai Statului, pre carf singur  si-  alege, si carf apoi, la casă de neintielegere, av ndu dreptul de a se retrage, intru c t  r m n  la post , singurf sunt responsabili de t te faptele guvernării Statului, c -c  t te aceste fapte se consider  de ale lor  proprie; si nu f ar  drept  cuv nt , de or  ce f ar  de d nsii Domnul n'ar put  să le indeplinesc . Astfel, responsabilitatea ministrilor e nu numai o necesitate a drept tii publice, dar e totuodată si garantia inviolabilit ii tronului, si scutul stabilit ii asedi m ntului t rei. Ridic  responsabilitatea ministeriale, ea necesarmente va c d  asupra Domnului, si inviolabilitatea ar fi in periclu. Pentruca Domnul să fie inviolabil, ministrul c ut  să fie responsabil.

Temeiul responsabilit ii ministrilor st , precum v diur m , in calitatea lor  de consiliari neincongiurati ai tronului;  r neresponsabilitatea si inviolabilitatea Domnului se intemeieaz  pre salutariul principiu că « Domnul nu p te să facă nici un  re  (the king can do no wrong.)

Pentru aceea, Constitutiunea stabileste in mod  pozitiv  urm t riile principie :

Nici un  act  al  Domnului nu are t ri  f ar  a fi contra-semnată de Ministru ; prin urmare,

Pers na Domnului e inviolabile, si t t  r spunderea cade asupra Ministrului ; ins ,

Ministrul, la casă de a i se p r  ordinul Domnului contrariu legei, are dreptul de a se retrage, precum si Domnul de al  inlocui ; dar,

Nici odată ordinul inscris  seu verbalul al  Domnului nu apără pre Ministru de răspundere.

Astfel  sună si Constitutiunea n str .

Înainte de a trece acum la a doua parte a discursului meu despre delictele ministrilor; cred că nu e fără interes a deschide puțin și istoria dreptului nostru public, și a însemna că nu numai răspunderea și darea în judecată a ministrilor, dar chiar și unele din principiile moderne ale dreptului constituțional în materia de responsabilitate, nu erau cu totul necunoscute în vechile datine și legi ale Românilor.

Voi aduce numai un exemplu: Judecata lui Stroe vistiariu mare, împreună cu Radu din Fărcăși vistariu al doilea, și Tudor Cămarasiu, condamnați de obscésca adunare a țierei la 1652. Ți cum sună această carte de judecată :

«Stefan cu mila lui D-die Archiepiscop și Mitropolit
«Zemli Vlahscoe, împreună cu amândoi frații Episcop și im-
«preună slugitori Kir Ignatie Rîmniceski și Kir Sărafim Bu-
«zëvscou, și cu totii Egumenii și cu cei de bună rudă boiari, cin-
«stiti și socotiți vrednici dregători, și judecători, și a totă me-
«sererea tocmitori țierei, ântâiu Jupan Giorma ce au fost
«Ban mare, și Jupan Drag vel Vornic, și Jupan Radul
«vel Logofet, Jupan Ghinea vel Vistier, Jupan Diicu
«vel Spătar, Jupan Preda vel Clucer, Jupan Costandin
«vel Postelnic, Jupan Barbu vel Sluger, Jupan Hrizea vel
«Pacharnic, Jupan Radu vel Armasi, Jupan Radu vel Agă
«Jupan Necula vel Pitar, Drăghici vtori Vistier, și totii bo-
«iari mari și mici iubiti și credinciosi Domnului nostru Ioan
«Matei Basarab W, facem scire cu această carte sobornice-
«scă a noastră tuturor, pentru că puind Domnul nostru bo-
«iari pre Stroe Vistier mare, și pre Radu din Fărcăși Vis-
«tier al doilea, și pre Tudor Cămarasi; și jurându cu mâ-
«nile pre Sf. Evanghelie; și făcându cărți cu mare Blestem
«a patru Patriarsi: cum să slugescă Domnului nostru cu drep-
«tate, să nul fure, nici săi facă vreo hienie; ăr lor să le
«arate și Domnul nostru milă mare și cinste. Deci, fiind
«Domnul nostru cu dënsii într'o credință, și într'o dreptate cu
«milă și cu boerie, ăr cându au fostu acum în cursul ani-

«lorū 7159 Genarie 20, pus'aū Domnulū nostru boiarī marī
«ca să le iea sēma a cămăreī, si să numere baniī care aū fostū
«numēratī ér de dēnsiī si pecetluite ladele cu pecetea Domné-
«scă. Decī, cândū aū stătutū boiarīī a numērā baniī impreună
«cu 6 negutitorī, eī aū aflatū o ladă mare spartă si baniī Dom-
«nescī lipsă, însă pungī 85 si intr'o pungă câte 500 de talere.
«Decī decă aū vėdiutū Domnulū nostru, si noi totī lucrulū acesta,
«iaū apucatū ca săsi dea sēma si de Vistierie si de tóte veni-
«turile tierēī si de bucatele Domnulū nostru ce s'aū făcutū si
«unde s'aū innecatū. Eī aū disū că vorū dā sēma de 3 ani, ér
«mai multū nu potū dā sēma. Intr'aceea Măria Sa Domnulū
«nostru, si noi totī, amū pusū boiarī marī si micī si mazilī, ca
«sāsī dea sēma inaintea lorū de birurī si de haraciurī si de ba-
«niī ceī trimisī la Țiarigradū. Eī nicī cum nicī asiā nu siaū
«pututū dā sēma. Ce iamū aflatū si iamū adevēritū noi boiarīī
«si tótă tiēra furī făcisiati si de Cămară si de Vistierie si din
«Haraciū si baniī ceī trimisī la Țiarigradū. Pentru care lucru
«si furtisiagū, aū stătutū Domnulū nostru si noi totī, si tótă
«tiēra, cum să li se taie capetele ca unorū furī si spārgētorī de
«casa Domnēscă; si călcătorī de jurāmētū si de lege. Ér apoi
«M. S. Domnulū nostru ca unū Domnū milostivū si crestinū
«iaū lăsatū ca să nusī spurce sufletulū cu nisce călcătorī de ju-
«rāmētū ca acestia; numai ce aū lăsatū Domnulū nostru si
«si noi totī cu tótă tiēra cu blestemū: care va dārū milosti-
«vulū D-dieū a fi Domnū si biruitorū Tierēī-Romānescī in ur-
«ma M. S., aū din némulū M. S., aū dintr'altū némū, cine ī
«va boerī, saū ī va milui, saū le va umblā pre niscareva min-
«ciunī ale lorū, Domnū fie, Mitropolitū fie, Episcopū, orī-ce
«boiarū mare va fi, or străinū, orī d'ai tierēī, ca ceī din pre-
«ună cu indemnătorī lūī să aibā a moscenī blestemulū soboru-
«lū Archiereilorū, Egumenilorū, si a totī preotilorū tierēī, care
«blestemū, inaintea nóstră si inaintea Adunārīī a tótă tiēra in
«Sf. Odăjdii imbrăcatī si cu făcliile aprinse in mână, infrico-
«siatū si gróznicū făcutul'amū, si blestemāndū stinsus'aū făcli-

«ile cum este legea blestemului. Care blestemu intr'acéstă carte
«a nóstră arétămú : cum pre om ca acela sálu bată D-dieú si
«in trupú si in sufletú, săi vie cursa care nu o scie si intr'acé-
«stă cursă să cadiă, săi fie curtea lui pustie si intru lăcasiulú
«lui să n'aibă cine lăcuì, să se stérgă numele lui din cãrtile
«vietii, să nu se scriă cu dreptii, să pue D-dieú pre pécãtosulú
«asupra lui, si diavolulú să stea de dirépta lui, cândú se va
«judecã să fie osânditú, si rugăciunea lui să fie intru pécãtú ,
«si să fie dilele lui puçine, si dregétoria lui să o iea altulú, să
«fie feciorii lui rëmasi sëraci si muerea lui vëduvã, si să fie
«gonitú din casele lorú, datornicii să caute tóte cãte sunt ale
«lorú, să jãhuiescã streinii ostenéla lorú, otjentitorú să n'aibã,
«nici să fie cineva alú milui, să fie feciorii lui de peire, intr'unú
«némú să se mëture pomana lui, să se pomenescã cu strãmbii,
«si cu strãmbátatea părintilorú lui, si să gonescã vrãjmasiulú
«seú sufletulú lui, sálu ajungã si sálu calce in pãmëntú, si ves-
«tea lui in tierenã să o pue, si să se mëture de pre-pãmëntú
«pomenirea lui, si la sfërsianie să iescã cu pãgãniú, si la dioa
«de infricosiata judecãtã să nu vadiã slava lui D-dieú, focú,
«spuzã, vëntú si vihorú să fie partea paharului lui, impreunã
«cu Iuda si cu Arie, si acésta să i se intêmpळेze lui a le ne-
«meri in valea matcei focului, cu de trei orí anatema, si de 318
«Sfintí Pãrinti, si de soborul Nichei. Asisiderea si de cãtre Dom-
«nulú nostru, si de cãtre noi toti Archiereii si Egumenii, si de
«cãtre boiarii tierii incã să fie blestemati, pentrucã nici banii
«Domnesci nu iaú luatú Domnulú nostru toti, ci incã aú rëmasú
«asupra lorú multí bani din tóte veniturile, si incã li s'aú cã-
«diutú să li se iea si glóbã, de 1 banú 6, cum este legea, ci iaú
«lãsatú Domnulú nostru de glóbã, ér de osândã să fie si ei si
«ceia ce i va boeri pre dënsii. Acésta scriemú si mărturisimú,
«si cãtre mai mare credintiã a acestui lucru sobornicescú, intã-
«ritul'amú cu pecetile si cu iscãliturile nóstre mai josú, ca să

«se scie si să se crédia in totū loculū. Pis u grad Târgovist.
«Genarie 18. Veleat 7160.»

(Urměză subsemnăturile).

Se află in originalū in archiva Statului, si s'a publicatū in
Magazinulū Istoriciū pentru Dacia. Tom. I, pag. 126.

Trei lucruri mai cu sémă invētiāmū din acéstă interesantē
carte de judecată : ântâiū, cum Ministrii se judecă de tiéră in
obscésca adunare; alū doilea, caracterulu religiosū alū timpulu;
si cu deosebire, alū treilea, nemărginita plecare spre indulgin-
tiă, plecarea de a nu pedepsī vitiulū cu rigórea cerută : Domnulū
nu vre *săsi spurce sufletulū*, aplicândū culpabililorū pedépsa
mortiī la care erā condamnati; astă pedépsă se schimbă in de-
gradatiune civiciă si in blestemū.

«După urgisita depărtare din slujbă a hrăpitorulu vistiariū
Stroe, la 1652, Matheiū-Vodă (dice Bălcescu) incredintiă a-
cestū ministeriū unū mai mare tēlharū : unū Grecū anume
Ghinea Ciucală. Tiraniile si hrăpirile acestui ticălosū revoltă
tótă lumea si mai cu sémă armata. Tiéra cădiū intr'o grozavă
anarchiă.» «Dorobantiī, dice cronica, cercă să prindă si să o-
«móră pre Ghinea vistiariulū, si pre Radulū Armasiulū, ér ei
«de frică s'aū fostū ascunsū in casă la Matheiū-Vodă. Ér do-
«robantiī si seimeniī, ca nisce... obrazniciī, iaū căutatū pren tóte
«casele până iaū găsitū, si iaū scosū bătēndū până iaū scosū
«din tērgū unde erā toti strînsi, acolo iau sfērēmatū cu sabi-
«ele.» Dăr, desi strigà prin Curtea domnescă si dicea lui Ma-
«teiū-Vodă «să se ducă să se călugărescă, că nu le mai trebue
«să le fie Domnū, bētrānū fiindū si bolnavū»; cu tóte acestea,
persóna Domnulū si pentru acesti turbati Seimeni încă fu
sacră si inviolabile.

Dar nimiciū nu gălescū mai interesantū decâtū urmatoriulū
articiul din codica lui Vasilie Lupulū dela 1646. «Unū judecă-
«toriū dela unū trāgū, ce se dice unū diregătoriū, *nu este da-*
«*toriū să asculte pre Domnulū tierei, să muncésca séu să*

«spânzure pre nescine, cunoscându elū că nu e vinovatū, si este «lucru cu asuprelă acea muncă seū acea mórte. Ci mai bine «este lui, săsi lase scaunulū celū de judeciū ce tine, decâtū «să se plece invētiătorei Domnu-seū cea cu asuprelă.»

Mi se pare că art. 100 din noua noastră Constitutiune: «Ordinulū verbalū seū inserisū alū Domnului nu pôte apēra de răspundere» nu esprime in parte, nici mai explicitū nici mai categoricū decâtū legiuirea română de la 1646, acestū mare principiiū constitutionalū.

II.

După ce vēdiurāmū asupra cui cade tōtă răspunderea guvernării si administrării Statului, urmēzā să vedemū, cari sunt faptele pentru cari unū ministru pôte fi trasū la răspundere.

Scopulū institutiunei responsabilităti ministeriali, este ca, tocmēla Statului, Constitutiunea si legile, precum si interesele Statului să rēmână neatinse. Prin urmare, ministrii sunt in generalū răspundiētori de verice călcare a Constitutiunei si a legilorū, precum si de vētēmărea intereselorū Statului.

Conventiunea i făceā răspundiētori de *violarea legilorū*, si mai alesū de orice *risipă a banilorū publici*. Ei erā supusi totū judecătii Inaltei Curti. Actiunea puteā fi provocată de Domnū seū de Adunare.

Er Constitutiunea actuala se mărginesce a stabili in termini generalii, că, fie-care din Adunări precum si Domnului aū dreptulū *de a acusā pre ministri si ai trāmite inaintea Curtii de Casatiune si de Justitiā, care singurā este in dreptū ai judecā, afarā de cele ce se vorū statuā prin legi in ceea ce privesce esercitiulū actiunei civile a pārtii lesate, si in ceea ce privesce crimele si delictele comise de ministri afarā din esercitiulū funtiunei lorū*. Mai adăogându că, până la o lege speciale, Curtea va avē putere de a *caracterizā delictulū si a determinā pedēpsa*; se intielege, intru câtū delictulū si pedēpsa n'arū fi anume prevēdite de legea comunā.

Prima cestiune ce se presintă e, cari sunt faptele ministriilor, pentru cari arü pute fi acusatü si pânã ce casurile de responsabilitate arü fi determinate prin legea speciale ce se promite, de örã-ce constitutiunea prevede acusatüinea si modulü judecätüii lorü si pânã la acea lege.

Deosebirea importante între Conventiune si Constitutiune e, cã Conventiunea determinã în termini generali însesü casurile de responsabilitate: *violare de legi si risipã de bani*; ér Constitutiunea se mãrginesce a constata numai dreptulü acusatüinei si alü judecätüii, dar nu si obiectulü; esceptãndü însã actiunea civile a pãrtüii lestate, si delictete comise afarã din exercitiulü funtiunei. Asiã încãtü, dacã Conventiunea arëtã pentru ce puteã fi datü ministrii în judecatã, Constitutiunea aratã numai aceea pentru ce nu potü fi trasü în judecata Curtüii.

Chiar pentru acësta, e evidentü cã, pânã la o lege speciale, Constitutiunea e mãi largã în privirea judecätüii politice, cã-cü, dacã dupã Conventiune ministrulü nu puteã fi acusatü decãtü pentru cãlcãre de legi si pentru risipã de bani publici : dupã Constitutiune, Adunãrile, la noi, întocmai ca în Englitera, prin nimicü n'arü fi impedeate de aü acusa, si Curtea de aü judecã, si pentru o faptã prin care, fãrã a se violã vre o lege si fãrã a se fi risipitü vre unü banü, s'ar fi atinsü onórea Principelü si binele Statulü; de örã-ce numai actiunea civile a pãrtüii lestate, si delictete afarã din exercitiulü funtiunei, sunt esceptate.

Cu unü cuvëntü : pânã la o lege speciale, dreptulü Domnului si alü Adunãrilor de a acusa, si dreptulü Curtüii de a judecã, este o înaltã putere discretioniã, datã lorü prin legea fundamentale a tãierei.

O lege presintatã la cea de ântãiu sesiune va determina casurile de responsabilitate, dïce Constitutiunea. Multe constitutiuniã aü promisü asemenea lege; dar promisiunea nicãiurea nu s'a pututü implinü, desi buna-vointiã nu totü-deauna a lipsitü. Incercãrile din Francia sub Carlü X si L. Filipü, mãi multü sunt interesante spre a invedaã neinvinsa dificultate de a

specifică casurile de responsabilitate ministeriale. Încă la 1830 observă contele Bastard, raportorul comisiunii însărcinate cu instruirea procesului ministrilor lui Carol X, că «promisiunea Chartei dela 1814, a fost o temeritate, pentru că de abia «stă în puterea legiuitorului a specifică se definește de mai înainte, toate faptele prin care un ministru poate să compromită independența sa constituțională a unei țări.» Și să notăm bine, că raportorul, conform Chartei dela 1814, avea în vedere numai independența și constituționalitatea țării, numai *trădarea*: cu câtă dificultatea trebuie să fie mai mare, mai neînvinșă, de a specifică toată masa casurilor de responsabilitate, după o constituție care, ca a noastră, face pe ministri responsabili în general, adică de toate faptele și greselile care ating constituționalitatea, legile și interesele Statului.

Pentru aceea, felicităm Constituanta, că, prevădând poate asemenea dificultăți, urmărește exemplul Belgiei, și fără a specifică casurile de responsabilitate, nici pedepsele aplicabile ministrilor, nu se îndoaie a determina numai în termeni generali dar precisi, până unde se întinde dreptul acuzării ministrilor, și până unde dreptul Curții de a-i pedepsi. Autoritatea atât de înaltă, ca puterea executivă și legislativă, și cea mai înaltă putere judiciară a țării, ori-cum, mai greu vor fi espuse arbitrarului cu acest drept întins dar prevădit, de cât cu o lege specială ca aceea ce era să se facă în Franța prela 1835 — 6 când toate casurile de responsabilitate voiau să le reducă la aceste trei: *trădare, concușiune și prevaricațiune*, forțându într'un mod precariu, illogic, și totuși incomplet, întielesul comun și legal al acestor termeni de limbă. Și nu trebuie să perdem din vedere că o definiție incompletă ar putea trage după sine impunitatea.

În astfel de împrejurări, e neapărat pentru noi, a deduce casurile de responsabilitate ministeriale, din ființa, natura și scopul instituției, conform literii și conform spiritului Constituției noastre.

Precum am dîsû, paza Constitutiunei, a legilorû si a bine-luî si intereselorû Statuluî, acesta e scopulû institutiunei responsabilîtăîi ministerialiî.

De acî nu e greû a deduce si a întielege delictele ministerialiî.

Loculû *ântăii* între acestea ocupă violarea Constitutiunei, legea fundamentale a Statuluî.

După Constitutiunea nôstră nu se pôte face vre o deosebire :

1. Intre restîrnarea in totulû, si între violarea fiă si macar a unuî singurû punctû din Constitutiune. Delictû e si într'unû casû si in altulû ; deosebirea e numai in gravitatea luî.

2. Nicî între violări mai mari aû mai mici ale Constitutiunei. Tôte violările de Constitutiune sunt delictes ; tôte sunt importante, pentrucă tôte violă unû dreptû, si tôte potû să creeze rele precedente. Numai cândû tôte drepturile, fiă si câtû de micî in aparintiă, vorû fi apërate, numai atunci vorû fi sigure si cele mariî.

3. Puçinû împörtă dacă violarea lezei constitutiunale ar fi seû nu pedepsită prin codicele penalû : că-ci in casû de a nu fi prevëdite fapta si pedëpsa in acestû codice destinatû a re-prime delictes cetătianilorû ; Constitutiunea prevede pedëpsă in generalû pentru tôte delictes ministerialiî ; ea investe pre Curte cu unû dreptû, desi discretionariû dar mărginitû, de a determină pedëpsa. Prin urmare, la noi, ministrulû, sciindû de mai nainte că fapta e delictû, că acestû delictû se pedepsesce, nu se va pute plânde de arbitrariû, ca Strafford la Englezî.

4. De asemenea puçinû împörtă dacă fapta neconstitutiunale e ordonată de Domnûseû nu : că-ci, dacă e ordonată, ministrulû devine responsabilû prin contrasemnarea sa ; dacă nu e ordonată, ci vine dela elû insusî ministrulû, elû e responsabilû de tôte faptele comise in exercitiulû funtiunei sale.

5. Ministrulû e responsabilû nu numai de ale sale, dar si de faptele neconstitutiunali ale subordnatilorû seî, intru câtû trebuia si putea să le impedece.

6. Puțină împörtă, dacă fapta ministrului e o violare pozitivă, seú o culpabile neindeplinire a legii constitutionale. Pentru aceea, neexecutarea unei legi, precum nestrângerea dărilor și alte asemenea, este totú asià violare de constitutiune, ca și strângerea unei dări nevotate.

7. Violarea de Constitutiune are de obiectú nu numai însăși Constitutiunea și articolii ei, dar tóte legile relative la Constitutiune (să se védiă, de exemplu, art. 6 din Constitutiune); cu deosebire, călcarea legii financiare, crearea ilegale și cheltuirea nejustificată de credite, sunt violare de Constitutiune, pentrucă violă unulú din cele mai mari drepturi constitutionali ale Adunărei, dreptulú de a vota budgetulú Statului.

8. Se nasce întrebare, dacă ministrulú s'ar puté trămite în judecata Inaltei Curti pentru o violare de Constitutiune ce s'ar pretinde a fi comisă *afară din exercitiulú funtiunei ministeriali*? În faptú, e prè greú a face această deosebire; în totú cazulú, presumpțiunea ar fi că a abusatú de puterea sa ministeriale. O lege specială n'ar trebui să facă vre o deosebire, ci pentru verí-ce faptă neconstitutionale, comisă de ministru chiar și afară din exercitiulú funtiunei, ar trebui să-lú declare justitiabilú de Inalta Curte : numai această Curte e adevăratulú Tribunală politicú alú Ministrilorú, numai ea are pedepse neprevéduite în legea comună, ei numai e incredintiată paza judiciară a Constitutiunei în contra ministrilorú, nici unú altú tribunalú n'ar puté presintá garantie de ajunsú în judecata unui Ministru pentru violare de Constitutiune.

A doua categoriă de delictes ministeriali sunt *călcarea de legi* în generalú, în exercitiulú funtiunei de ministru.

Prin urmare, sunt responsabili ministrii de verí-ce ilegality, de verí-ce abusu alú puterei lorú de ministri, chiar dacă fapta ilegale seú abusulú de putere nu s'ar puté considerá dreptú violare de Constitutiune.

Părerea lui Benjamin Constant că o faptă de totú ilegale a ministrului nu s'ar puté privi, decâtú ca o faptă privată,

de competenția instanțelor ordinare, e de multă combătută; că-cî în adevăr, ori-cîtă fapta ministrului ar fi afară din lege și afară din competenția sa, din moment ce o a comisă ca ministru, nu mai e faptă unui particulariu, ci e un adevărat abuz de putere ministeriale.

Ală treilea, ministrul e dator să administreze nu numai conform constituției și legilor, dar tot-odată astfel ca onoarea, binele și interesele Statului să nu suferi.

Prin urmare, Constituția noastră prin nimic nu împiedică tragerea ministrilor în judecată și pentru vătămarea intereselor Statului. Se face acesta în Anglita.

Caută însă să recunoască că, adese ori nimic nu ar pute fi mai vag, de cît acuzarea de asemenea delict, nimic mai greu de caracterizat, mai greu de probat. Cu toate acestea, credem că, unii autori, ca Mohl și alții, merg pre departe cerînd ca acest delict să nu figureze de loc în legile de responsabilitate ministeriale.

In fine, nu numai cel ce a comis delictul, dar și ministrul ce l'a consiliat, e răspunzător. Adese ori cazul s'a înfășisat în Anglita, unde ministrul fu acuzat pentru consiliul ilegal dat regelui.

Éta delictele ministeriale în general.

În special :

Ministrul de Justiție ar pute comite delict în administrația Justiției. Că-cî, dacă independența puterii judecătorești ridică mult din responsabilitatea sa, ea însă tot-odată îi impune sacra datorie de a nu se amesteca în tratarea și deciziunea proceselor. Un astfel de amestec ar fi un delict. De asemenea, ar pute să cadă la răspundere, împiedicînd cursul justiției prin necompunerea judecătorilor, numind judecători contra legii de admisibilitate, scotîndu în contra legii, nedînd în judecată pe cei culpabili s. a.

Ministrul de Interne, violînd drepturile fundamentale ale

cetățianilor; precum libertatea individuală, libertatea alegerilor, s. a.

Grea e responsabilitatea ministrului de finanțe, dacă scöte dări neincuviintiate, aũ dacă nu strînge cele incuviintiate, că-cï, prin acestũ din urmă delictũ, tötã administratiunea Statului ar putè să suferiã.

De asemenea si cei-laltï ministri.

De aci urmèzã cã, solidaritatea politicã a membrilorũ unui ministeriũ constitutionalũ, nu implicã nici de cumũ solidaritate si in cele penalï; ci sunt solidarï ministrii, atãtũ la pedepsã cãtũ si la despãgubire, numai pentru faptele la cari impreunã aũ luatũ parte, incheiãndũ, de exemplu, jurnale in consiliul de ministri si subscriindule. Dar nu s'ar putè acusã ministrulũ care n'a consimtitũ nici a participatũ la fapta neconstitutionale aũ ilegale, seũ pentrucã erã de altã opinie, seũ pentrucã erã absinte, orï pentrucã nu se cereã invoirea sa. Singurã impregiurarea cã a rãmasũ in ministeriũ ar putè bine sã-ĩ atragã o imputabilitate morale seũ politicã, dar n'ar putè dà locũ la o acusatune inaintea judecãtii.

III.

Cunöscemũ temeulũ juridicũ alũ responsabilitãtii ministeriale; cercetarãmũ si delictetele ministrilorũ; urmèzã acum sã vedemũ, cina are dreptulũ de aĩ acusã?

Domnulũ si Poporulũ, sunt mai pre susũ de ver-ce rãspundere judiciariã. Prin urmare, procesulũ urmèzã numai intre Guvernũ seũ ministeriũ, si intre Represintatiunea Nationale.

De aci ar urmã ca, precum Represintatiunea Nationale are dreptulũ de a acusã pre Guvernũ cãndũ acesta ar cãlcã drepturile nationalï, de asemenea sã aibã acestũ dreptũ si Guvernulũ asupra Represintatiunii Nationale cãndũ acẽsta ar violã drepturile Guvernului.

Insã, asemene dreptũ in mânele Guvernului ar putè dà nascere la cele mai funeste consecintie pentru drepturile si liber-

tătile publice; chiar pentru aceea, Constitutiunea apără pre membrii Adunării de verice urmărire seú prigonire pentru opiniunile si voturile emise in exercitiul mandatuil lor. Dar, daca Guvernul n'are dreptul de acusatune judiciară, el are insă dreptul de disolutiune, asupra Represintatiunei Nationale.

Astfelu, fiindu-că numai Guvernul pôte fi trasu la răspundere, ér nu si Represintatiunea Nationale, ar urmă mai incolo, ca numai acésta să se bucure de dreptul de acusatune ministeriale, ér nu si Domnul, nu numai pre temeiu că Domnul se află in fruntea Guvernului, dar si pentrucă avëndu elu dreptul de ași alege si schimbà ministrii, de abià s'ar putè aflà vre-odată in necesitatea de a acusà. In adevêr, Constitutiunea Belgiei si altele nu recunoscă acestu dreptu decâtu Adunării Nationale.

Cu tôte acestea, după Constitutiunea noastră, dreptul de a acusà pre ministri se cuvine nu numai Represintatiunei Nationale, dar si Domnului tierei; si noi credem că nu fără cuvântu: că-çi, din momentu ce Domnul se bucură de cele mai inalte drepturi constitutionalı carı aru putè fi violate din partea vre-unui Ministru, in dreptu dreptul lui de a acusà nu pôte suferi vre-o indoélă.

Mai importante e cestiunea de a se scı, dacă dreptul Domnului si alu Represintatiunei Nationale de a acusà se intinde asupra ver-căroru violări de constitutiune si legi, fără deosebire, ori, dacă altele sunt violările pentru carı Domnul, si altele pentru carı numai Adunarea pôte acusà? E de mirare cum o cestiune atâtu de gravă ca acésta, de abià se află atinsă de autori, celu puçinü de autorii ce am avutü ocasiune aı consultà. Considerändu principiile institutiunei de responsabilitate, s'ar putè sustine că, precum Represintatiunei Nationale nu se pôte contesta dreptul nemărginitu de a acusà pre ministri, in generalu pentru ver-ce vêtēmări de constitutiune, de legi si interese ale Statului, intre carı negresitü se numără chiar si drepturile constitutionalı ale Domnitorului carı nu mai pu-

cină ca drepturile națională sunt importante pentru binele și fericirea națiunii : asiă, de altă parte, Domnul nu iar pută acasă de cătă numai cândă drepturile sale domnesce ară fi violate. Că-că, din momentă ce Domnul ar pută să acuse pre ministri și pentru violarea drepturiloră constitutională ale poporului, pre usioră s'ar pută prin acăsta paralisă dreptulă de acusatăione ală Represintatiunei Nationale ; apoi, fiindă-că celă ce pornesce o acusatăione ministeriale are, precum vomă vedē numai de cătă, și dreptulă de a o retrage, este usioră de intiesă cum, in modulă acesta, marele dreptă ală Adunărilor de a acasă ar pută să devină fôrte dificilă dacă nu de totă illusoriă.

Afară de Domnul și afară de Adunări nimene altulă nu pôte porni o acusatăione ministeriale propriu disă. Altfelă, procesele ministeriale s'ar pută pre usioră să nu măi aibă capetă ; administratiunea Statului ar deveni imposibile ; mărirea institutiunei de responsabilitate s'ar micșioră, s'ar deconsideră. Ală însă particularii alte mijlôce constitutională de a provocă actiune contra ministriloră din partea celoră in dreptă, precum e, tipariulă, adunările, petitiunile. Particulariloră nu se recunôsce nici chiar dreptulă de *interventiune* in procesele pornite asupra ministriloră, pre temeiă că, cine n'are dreptulă de a acasă nu pôte avē nici dreptulă de a interveni ; le rămâne însă deschisă drumulă Justitieiă ordinare, atătă pentru asemenea actiune civile, cătă și pentru delictelē ministriloră comise afară din exercitiulă funtiunei.

E recunoscută in doctrină și in jurisprudintiă, că, Domnulă seú Adunarea pornindă acusatăione asupra ministriloră, rămână stăpâni deplină ai acestei actiuni publice, in totă cursulă procesului, asiă încătă, până la darea sentintieiă definitive, veri-cândă potă să o retragă ; pre cândă, in dreptulă comună, Curtea intrândă odată in cercetarea causei, acusatatorulă nu o măi pôte impededă in darea sentintieiă. Astă esceptiune dela regula comună, se esplică prin insasi natura și gravitatea acestoră acu-

satiuni și procese esentialmente politice. Acusatiunea și judecata ministrilor nu e o datoriă juridică rigorosă, ca acuzatiunea penale ordinară, ci e mai mult un drept, și o datoriă politică care după impregiurări ar pute fi mai consultată și nu o implini. În adevăr, s'ar pute întâmpla ca în cursul judecătii să intervină impregiurări seue interese politice atât de grave, încât urmarea înainte a procesului în loc să apere să pună în pericol însasi constitutiunea; s'ar pute și aceea ca retragerea acuzatiunii să fie unica conditiune de reconciliare între principe și popor, și altele asemenea. Astfel Curtea, credem, n'ar pute nega acuzatorului dreptul de a retrage această acuzatiune de o natură cu totul proprie.

De altă parte însă, e constant în jurisprudentia, că actiunea odată intentată urmăzează înainte chiar și în casu de disolutiunea adunării.

Precum disolutiunea, asiă cu deosebire amnistia n'ar pute împedea cursul procesului provocat de Adunare, că-că dreptul acesteia (de a acuză, și alu Curții de a judeca), e cu totul independent de ver-ce ingerintiă a puterei esecutive.

Însă, în casu cându actiunea ar fi provocată de Domn, precum elu are dreptul de a revoca acuzatiunea, de asemenea nu i s'ar pute contesta dreptul de a amnistia și a agratia.

Să însemnăm și aceea că, Adunarea avându dreptul de a acuză, ea neapăratu trebuie a se bucura și de tôte drepturile ce se ceru pentruca acuzatiunea să pôta avè efectul dorit. Camera deputatiloru din Francia, la 1830, investise pre comisiunea sa cu tôte drepturile unu judecătoru de instructiune și unei camere de consiliu. Prin urmare, ea ascultă marturi, ceru și cercetă acte, dete mandate, și altele.

Acusatiunea trebuie să fie motivată, precisă, articulată.

Adunarea alege din sinul seue comisari cari să sustină acuzatiunea.

Se întielege de sine că, precum Curtea asiă nici Comisariu nu pot să ăsa din puntele acuzatiunii Adunării.

Maî incolo, ministrii potû fi acusatî si după esîrea lorû din ministeriû in totû terminulû prescriptiunei.

In fine, e maî de prisosû a observà cã, pre câtû e de mare dreptulû acusatîunei ministeriale, pre câtû e de solemnû spectaclulû unû procesû între puterea legislativã si cea esecutivã, dinaintea puterei judiciare in a cãrei frunte stã inaltulû tribunalû politicû alû Statului : pre atâtû o Adunare nationale care n'ar scî face usû intieleptû de asemenea dreptû, ar compromite pre lângã demnitatea sa si demnitatea celorû-lalte puteri ale Statului, si tótã institutiunea responsabilitãtii ministeriale, si insasi Constitutiunea tierei. Sunt atâte medie de a preveni si a vindecà reulû, precum, interpelatiunea, voturile de desaprobare si altele, in câtû la mediulû extremû alû acusatîunei nu se pôte recurge de câtû in casurî extreme: ea nu pôte avè locû de câtû atunci cândû drepturile si interesele nationalî sunt in pericolû, cândû nu maî e altû mijlocû de scãpare. Cu dreptû cuvântû Lordulû Sommers asémênã dreptulû de acusatîune cu sabia lui Goliath, care se pâstrã in templu, si care numai la marî ocaziunî erã ertatû a o intrebuintiã.

IV.

Scimû cine acusã pre ministri; sã vedemû acum, cine-î judecã?

Precum numai Adunãrile si Domnulû aû dreptulû de aî acusã : asiã numai Inalta Curte de Casatiune si de Justitiã in Sectiunî-Unite e in dreptû aî judecã.

Procese politice ca procesele între cele dáuë marî puteri ale Statului, nu se puteã incredintiã instantielorû ordinarie : pentru asemenea procese se cereã inalte cunoscintie de legî si de trebile tierei, precum si o independintiã in lucrãrî si o imparțialitate nesupuse indoelei.

Atarî garantie de sciintiã si independintiã intr'unû Statû organizatû ca alû nostru, nu se puteã cãutã aiurea decãtû in a treia putere independinte a Statului, in puterea judecãtoréscã,

si anume in Inalta Curte ce stă in fruntea acestei puteri. Procesul urmând între Guvern și Adunarea nationale, se cerea ca jude o autoritate de sine care să nu depindă nici de una nici de alta din aceste două puteri in cauză. Si această autoritate care alta putea fi, dacă nu Justitia, Justitia independente! Intr'unu Statu constitutionalu ea singură e aceea care ține locul de mijloc între Domn și între Natiune. Judecătorii nu sunt represintanții ai natiunei, ca membrii Senatului; ei prin urmare nu pot fi bănuți de părtinire pentru Adunarea ce acuză; ei nu sunt amestecați in luptele politice, nici coprinși de patimele amestecate ale partidelor; ei ca membri ai Inaltei Curți, neamovibili in postul lor, sunt in totu respectul celor mai independenți, de oră ce, ajuns la unu grad de servitiu si de onore asiă de înaltu încatu de abia le mai rămâne ceva de doritu, nu se poate presupune că ar fi atât de usor espusi nici influintelor seū chiar intimidărilor puterei esecutive. Cunoscintie de legi si de treb, probitate si impartialitate, încă nu se pot presupune in mai mare măsură de catu la aceia cari au ajuns la celu mai înaltu grad in servitiulu Statului. Despre omeni atât de înaltu pus nici aceea nu se poate dice că nu totu-deauna ar pătrunde asiă de bine ca corpurile politice, partea politică a proceselor de Statu; ei mai vartos, avantajulu lor, alu judecătorilor, stă chiar intru aceea, că, pre lângă ce insusiesc toate cunoscintiele cerute, ei sunt străini in luptelor si patimelor politice. Chiar pentru acesta, o Inaltă Curte de Justitiă nu va fi purtată de asemină patime, nici va căde in escese de acelea in cari cadu câte odată corpurile politice, chiar si insasi Camera Lordilor, inaintea căreia se seie cum Middleser si Strafford trebuia să se presinte in genuchi, si unde se creă crime si pedepse ad-hoc pentru ministri, atunci cându legea nu venia in ajutoriulu patimei. Si cu toate acestea, Camera Lordilor, pre lângă ce nu e eligibile, apoi e nu numai putere legiuitoria, ci e totu-odată si Curte Inaltă a țerei pentru toate cauzele in generalu. Cu catu mai

puțin ar fi calificată pentru judecarea proceselor politice unu Senat exclusiv legiuitor și eligibil pre timp mărginit.

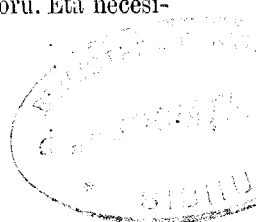
Cu multă înțelegere dar Constituanta noastră urmă și intru acesta pre Belgiani. Adevărat că Constituțiunea Belgiei, pre lângă neamovibilitate, mă stabilește o garanție în privirea numirii membrilor Curții Supreme, fiindu acestia numiți de Regele, după două liste duple, prezentate, una de către Senat, alta de către Curtea de Casatiune; să observăm însă că acesta nu se face în vederea proceselor de ministri, ci e o urmare logică a sistemului belgian în numirea judecătorilor, de oră-ce și Președinții Tribunalurilor și Consiliarii Curților de Apel se numesc de Rege asupra a două liste duple, prezentate, una de aceste Curți, și alta de Consiliile provinciale. În constituțiunea Belgiei mă vedem încă o garanție pentru independența judecătorească, care, dacă nu se află în specială articulată în constituțiunea noastră, ea însă rezultă și la noi din natura și scopul independenței puterii judecătorești; și acesta este că în Belgia judecătorii nu pot primi dela Guvern funcții salariate. În fine, în Belgia Președinții Curții Supreme se aleg de însăși Curtea.

Nu e dară în Statu nici o altă autoritate ce ar prezintă mă multe și mă bune garanție pentru judecarea proceselor de ministri, ca Înalta Curte de Justiție.

Constituțiunea noastră, la exemplul constituțiunii belgiane, investe pre Înalta Curte cu unu drept extraordinariu în procesele ministeriale: cu dreptul de a caracteriza delictul și a determina pedepsa.

Acosta eră neapăratu.

Intru adevăr, precum vedurăm, delictele ministrilor atât de felurite pot să fiă, încât ver-ce încercare de a specifică faptul său pedepsa, ar fi lucru indeseert și periculos chiar; cea mă mare parte din aceste delicta, dacă nu toate, fiindu specială ministrilor, nu putea fi prevădute în codicele penal destinat pentru generalitatea cetățianilor. Eță necesi-

tatea juridică de a investi pre Curte cu dreptul de a le caracterizã si pedepsi. In Englitera si Francia unde lipsia asemenea dispositiune legale; Lordii in mai multe rânduri, érá Pairii la 1830, se credinã nevoiti así arogã acestú dreptú afarã din lege si in contra tuturorú principiilor de dreptú, parte spre a nu lãsã fapta comisã asupra Constitutiunei, nepedepsitã, numai pre temeiú cã legea penale ordinariã nu o prevedeã, si parte chiar spre a scãpã p're acusatú de persecutiunea si rësbunarea multimei. Étã dar si necesitatea politicã a dispositiunei nóstre.

De altmintrea, pentru casurile neprevãdite in legea comunã, dreptulú discretionariú alú Curtei, de a determinã pedépsa, se intinde pânã la *detentiune* inclusivú.

In ceea ce privesce acum procedura Curtii in cauzele ministrilorú: se intelege de sine cã Curtea va urmã legéi comune care coprinde garantie de ajunsú atâtú pentru justitiã câtú si pentru acusatú.

Articlii 501—502, din Cod. Proced. Crim. nu se aplicã la ministrii datí in judecata Curtii; Sectiunea Civile adecã nu se pronunçiã in cauza ministrilorú ca camerã de acusatune; ci asupra ministrilorú se pronunçiã Inalta Curte de a dreptulú in Sectiuni-Unite. Acésta resultã nu numai din Art. 68 alú Legei Organice a Curtii, dar si din natura institutiunei responsabilitãtii ministeriale, dupã care Adunãrile sunt adevèrata camerã de punere in acusatune a ministrilorú; apoi, a recunósce Sectiunei Civile dreptulú de a se pronunçiã asupra admisibilitãtii acusatunei, ar însemnã nu numai a slãbi, a miciorã dreptulú de acusatune alú Adunãrilorú, dar a loví si Constitutiunea care díce cã, singurã Curtea in Sectiuni-Unite este in dreptú a judecã pre ministri.

Numai urmãrirea pornitã de Domnù se face prin Procurorulú Generalú; érá acusatune pornitã de Adunare se sustíne, nu de Procurorú, ci de ea insasi, negresítú prin comisariú alesí de dënse. Cã-cí, desi Procurorulú Generalú, ca represintante alú legéi si alú societãtii, ca magistratú, in dreptú este liberú si indepen-

dinte in conclusiunile sale ; fiindu elu însă revocabilă după legea noastră, Adunarea eră in totu dreptulă de a incredintiă acusațiunea la ómenii alesii de dēnsa, ér nu numiti de Guvernă.

Din combinatiunea, spiritulă si ratiunea Art. 221 si 512 din Proced. Crim., precum si din principiulă indivisibilitătiă instructiunei, si a delictului, séu delicteloră connexe, resultă că, Adunările si Domnulă sunt in dreptu de a acusă si a trāmite inaintea Curtiă, impreună cu ministriă, si pre compliciă loră, desi acestia n'arū fi ministri; că-că, afară de motivele legală ce atinserămū, tóte ratiunile jurisdictiunei exceptionale a ministriloră, militéză si pentru compliciă loră, asiă încātu acestia nu fără periclu s'arū trāmite inaintea instantieloră ordinare, la cară nu se póte presupune niciă acea independintiă de judecātoră, niciă cunoscintiile despre natura acestoră procese politice, cară se presumū in cea mai inaltă Curte a țierei; nici se póte dice că s'ar face compliciloră vre-o nedreptate împărtășinduă din privilegiulă judecătorescū ală ministriloră; de altă parte, numai cu chipulă acesta se póte evita si periclulă de sentintie contrarie date asupra aceluiași obiectū, lucru prin care nu puținū s'ar compromite justitia.

Dar daca compliciă ministriloră sunt justitiabilă totu de Inalta Curte, desi nu sunt ministri; de altă parte însă, nici unū particularū nu se póte presintă la Curte cu nici unū felū de plângere asupra ministriloră. Procedēndū altfelū, Curtea ar perde tótă importantia institutiunei sale politice, si decisiunile sale, atātu de urgentă in aceste mari procese politice, ar întârdiă fórtē prin neterminabilă cercetări civile provocate de părțile lesate. Partea lesată, chiar pentrucă nu póte acusă, precum vėdiurămū mai susū, nu póte niciă interveni. Acēsta e constantū in doctrină si in jurisprudentiă. Curtea Pairiloră din Francia, pre asemeni temeiuri, frumosū desvoltate in raportulă contelui Bastard, rėspinse interventiunea părților lesate in procesulă ministriloră luă Carlū X. De altmintrea, Constitutiunea noastră e destulă de chiară asupra acestui punctū. Dar,

se întielege de sine că, liberă e partea lesată de ası urmări înterezele civilı in contra ministrilorü înaintea instantielorü ordinarie, conformü legeı comune ; liberă de ai urmări pre acestü drumü chiar si in penalü ; pentru ver-ce delictü seü crimă comise de ei afară din exercitiulü funtiunei.

De altă parte însă, nu incupe cea mai mică indoielă că, Domnulü si Adunarea sunt in dreptü de a urmări in contra ministrilorü , de odată cu actiunea publică si actiunea civile ; si Curtea , conformü Art. 8. Proc. Crim. , ar fi in datoriă a se pronunçiä si asupra acestei actiuni acesorie. Nu értă nici loculü nici timpulü , de a atinge acum si actiunea civile ce s'ar intentă de Domnū seü Adunare asupra ministrilorü , ca actiune principale.

Dar spezele de judecată in procesele ministerialı cine să le póрте ? Negresitü, celü rămasü din judecată. Prin urmare, ministrulü, cândü va fi condamnatü; Adunarea, adecă tíera, cândü ministrulü va fi achitatü.

Satisfactiune ulterióre ministrulü achitatü nu este in dreptü a pretinde dela Adunarea ce pe nedreptü l'ar fi acusatü ; cu deosebire, nu s'ar putè întórce asuprăi cu actiune de calomniä; că-cı, de o parte, Adunarea , ca atare , nu are judecătorü preste sine , ér de alta , după Constitutiune , nici unü membru alü Adunărei nu póte fi urmăritü pentru opiniunile si voturile emise in cursulü esereitiulü mandatulü. Prin urmare , satisfactiunea ministrulü stă in achitarea si despăgubirea sa. Ér in contra Adunărei nu e altü remediü legalü decâtü disolutiunea.

Incă o cestiune importante. Cândü , din întêmplare , Curtea, intr'unü procesü de ministri , ar dà o sentintă , nulă in dreptü seü in faptü , ar mai fi óre vre-unü remediü legalü de a îndreptă reulü ? Cestiunea la noi cu atâtü e mai importante , că Domnulü nu l'ar putè agratiä fără o cerere din partea Adunărei ce l'a acusată. D. Mohl nu se indoesce a deslegă cestiunea propuindü o revisiune estraordinariă a sentintiei , chiar si pen-

tru tierile ale căroră legi de procedură n'arū cunósce acestū remediū legalū. Incātū pentru noi, eū credū că revisiunea ar trebui să se facă, indată ce s'ar presintă vre-unulū din casurile prevădute la Art. 445—447 din Proc. Crim., casurī in generalū fórte rare, dar cu tóte acestea posibilī.

V.

Venimū la a cincea si cea din urmă parte a discursului nostru. Amnistia póte óre împiedecă cursulū urmărirei sėu alū judecătii ministrilorū, si Gratia esecutarea sentintiei?

Constitutiunea nóstřă pune următóriele patru principie fundamentali in materia de amnistiă si gratiă.

1. Domnulū nu póte suspinde cursulū urmărirei sėu judecătii.

2. Elū insă are dreptulū de amnistiă in materiă politică.

3. Are dreptulū de a ertă sėu micsioră pedepsele in materie criminale.

4. Nu póte insă ertă nici micsioră pedepsa hotărītă ministrilorū de cătră Inalta Curte, decătū numai după cererea Adunărei care ia pusū in acusatiiune.

Inainte de tóte să insemnāmū bine, că Gratia vine după ce sentintia s'a pronuniatū, după ce justitia s'a făcutū : atunci ea értă sėu micsioréză pedepsa. Ér Amnistia vine in cūrsulū urmărirei sėu judecătii, ea împiedecă si curmă actiunea justitiei : amnistia e o gratiă anticipată. Amnistia, in părerea tuturorū jurisconsultilorū, este unū actū politicū si generalū, care imbrăcisieză o categoriă de crime, o clasă intrégă de ceătianī ; motivele si ratiunea ei sunt interesulū publicū, utilitatea publică, pacificatiunea generale ; ea se face in interesulū tieriei, ér nu alū persónelorū. Intru acėsta, amnistia se deosebesce de cārtile de *abolitiune*, carī curmă cursulū justitiei in interesulū si favórea unū sėu mai multorū individe anumite, pentru unulū sėu mai multe delicta de asemenea anumite.

Amnistia este o esceptiune dela regula generale că Domnulū

nu pôte suspende cursul urmărireii seú judecătii. Sub Conven-tiune Domnul nu se bucură de acestú dreptú exceptionalú ; prin urmare , in dreptú , nu l'ar fi pututú exercitatú decâtú nu-mai impreună cu Adunarea. Constitutiunea Belgiei încă nu cunósce Regeluí dreptulú amnistiei. Er după Constitutiunea nóstră , Domnulú , dacá are dreptulú amnistiei in materiá poli-tică , nu are însă asiá numitulú dreptú de abolitiune.

Cumcă pedépsa ministrului condamnatú de Curté pentru o crimă seú delictú politicú nu pôte fi ertată nici micșiorată fără o cerere din partea Adunării care l'a acusatú : acésta o spune clarú Constitutiunea nóstră. Dar nu e Constitutiunea totú atátú de explicită si in privirea amnistiei. Ea lasă locú indo-eleí dacá amnistia s'ar puté intinde si asupra ministrilorú datí in judecatá de Adunarea nationale? S'ar puté invocà in favó-rea acestuí dreptú , dispositiunea generale coprinsă in alinia 4 a Art. 93 din Constitutiune. De altá parte însă , caută să cu-nóscemú că s'ar puté răspunde că amnistia aplicată la ministri , persóne anumite , urmărití pentru delicté speciale , n'ar mai fi amnistia Art. 93 , ci ar fi o adevărată abolitiune , necunoscută Constitutiunei nóstre ; afară de aceea că , intinderea amnistiei asupra lorú ar face illusoriú dreptulú de acusatíune alú Adunări-lorú , si totá institutiunea resposabilitătii ministeriale ; si apoi , dacá Constitutiunea nu cunósce dreptulú de a ertá seú micșiorá pedépsa fără o cerere din partea Adunării , cum s'ar puté díce că ar recunósce dreptulú de a curmá si a stinge procesulú ? S'ar puté aduce si esemplulú Engliterei , unde ministrii acu-satí nu odatá invocară amnistia inaintea Curtii Lordilorú , dar totú-deauna indesiertú ; si anume , cândú Carlú II voi să stingă prin amnistiá procesulú lui Danby , Comunií si Lordií in unanimitate declarară că , amnistia regéscă nu are nici unú efectú in procesele ministrilorú , si deciseră a se considera de trădători drepturilorú engleze , ver-cine ar afirmá validita-tea acesteí cãrti de amnistiá. In totú casulú , o lege speciale la noi n'ar trebui să lase acestú punctú nelámuritú. De altmin-

treă, în casă cândă Domnulă dă în judecată pre ministri, elă, putendă revocă acusatăunea în ver-ce stadiū ală procesulă, precum vėdiurămă măi susă, nu are trebuință de aī amnistă.

* * *

Am terminatū, Domniī meī.

Am atinsū repede, per summa quasi capita, tóte puntele măi esentială ale responsabilității ministeriale. A rare orī am desbătutū, măi multū am constatatū rezultatele sciinției și ale jurisprudinției. Scopulă meū eră măi multū a indigită de cătū a discută acestă materiă complexă, și credū ală fi ajunsū dacă am pututū desceptă luarea aminte asupra unū obiectū, măi multū enunțatū de cătū regulatū, prin o lege atătū de scurtă, care dă nascere la cestăuni atătū de varie, cestăuni carī încă nu tóte sunt deslegate de doctrină și jurisprudință, dar carī tóte sunt de o importantă practică pentru Curtea nóstră.

Afară de a Belgiē, nici o altă Curte din Europa nu se bucură de drepturi măi înalte, măi întinse, măi frumóse. D-vóstră sunteti nu numai păzitorii legiloră comune; santitatea pactulăi fundamentală ală țierei încă D-v. este incredințiată. Sunteti Înaltulă Tribunală Politicū ală țierei; aveti dreptulă de a vė pronunță între cele dáuē măi puteri ale Statulăi.

Dar orī-cătū dreptulă e de mare : nimicū nu dorescū măi din inimă, de cătū ca nici odată să nu aveti ocasiunea de ală esercită.

Persil, Comisariulă alesū de Camera deputatiloră în Francia, spre a sustine acusatăunea contra ministriloră lui Carlū X, dăse cu multă elocință și multă adevėrū : că, responsabilitatea ministriloră, provocată de unū poporū liberū, pórtă în sine unū ce elevatū, impuitorū, adevėratū : ea anunță nenorocirea țierei.

Asiă e Domniī meī.

Eū însă credū că simtiulă Legalității preste puținū va deveni simtiulă Romăniei întregi, în Guvernū și în Poporū; și nu voiū să am cea măi mică indoieală că, sub domnia lui

Carlă I, Alesulă Româniloră, sabia lui Goliath va stă suspinsă in templulă Justitiei Române, spre a fi de a pururea in vederea si aducerea aminte a tutoră celoră ce se cuvine, dar că nici odată nu se va simți nevoia de a o intrebuintă.

Am disă.

Note posteriore. In partea IV a discursului s'a găsită de prisosă a vorbi despre recusatiune, despre neretroactivitate, si alte asemenea medie prevădiute in legea comună, chiar pentru că eră prevădiute in lege intr'ună modă nesupusă indoele.

A rămasă însă necercetată cestiunea dacă, dispozițiunea articlului 101 din Constitutiune, că acusațiunea pornită de Adunare se sustine de cătră ea însăși, să fiă ridicată dreptul Procurorului-Generală de a luă concludiuni in asemenea cauze? Credemă că nu.

In fine, la partea V unde e vorba de amnistia in privirea ministrilor, să se adaoge că, această cestiune e deslegată si la noi prin art. 100 din Constitutiune.

B.

RESPUNSULU PRIMU-PRESIEDINTELUI.

Domnule Procurorŭ Generalŭ,

Curtea a ascultatŭ discursulŭ Domniei Vŏstre, de reintrare, cu tŏtă atentiunea ce merită atătu obiectulŭ plinŭ de gravitate ce l'atŭ alesŭ, câtŭ si modulŭ eruditŭ, clarŭ si patrioticŭ cu care l'atŭ tratatŭ. De multŭ atŭ deprinsŭ Curtea a recunŏsce in lucrările Domniei Vŏstre eminente calitătŭ; ea le constată din noŭ astadŭ cu o viă plăcere, si vŭ felicită despre ele cu sinceritate.

Cum atŭ insemnatŭ fórte nimeritŭ in cuvintele ce figură in fruntea discursulŭ D-vŏstre, ori-care dreptŭ implică si o datoriă, si n'ar trebuŭ nici o dată a se putŭ intinde peste marginile sale fără a dà locŭ la răspundere.

Răspunderea este in adevărŭ singura garantiă eficace, singura sanctiune penale, pentruca esercitiulŭ dreptulŭ unuía, să nu impresure dreptulŭ celui-laltŭ. De aceea si cestiunea responsabilitătŭi agentilorŭ puterei publice, si mai cu osebire a ministrilorŭ, atinge chiar bazele contractulŭ socialŭ modernŭ, si este de o insemnătate asiă de capitale in regimulŭ reprezentativŭ. Dar, precum solutiunea acesteŭ cestiuni este tŏtă in

ideele connexe : *dreptu-datoriă-răspundere*, nu putem căuta nici fundamentul cel definitiv al or-căreia constituiunii reprezentative aiurea, de cât numai in inimele cetătianilor, in via consciință ce au de datoriile si de drepturile lor; in generala si nestrămutabila plecare d'a implini cele atâtai cu sântieniă, si de a apără cele de ală douile cu bărbătiă. Fără o asemenea plecare, care este fructul răspândirei luminilor si ală unei educatiuni morale pre cât virile a poporului, nici o constituiune reprezentativă, fie cât de bine cugetată, nu se va pute sustine multă timp in contra usurpationilor său a unei său a altei din puterile Statului. Dacă, lipsindă aceste conditiuni, totusi s'au vėdiută popore fericite, acestă fenomenă nu se pôte atribui de cât unui accidentă norocită, precum a dis'o odinioră, de nu mă insielă, Madame de Staël Czarului Alexandru I.

Pe lângă scóle si religione, pe lângă o crescere virile, mă concure negresită puternică si Tribunalele la educatiunea cetătianului, desceptândă in elă simptiulă dreptului prin esemple actuale ce se intipăresc mă adencă in mintea sa, de câtă or-ce precepte. Dar, pentruca aceste esemple să producă efectul lor salutariu, este neapărată ca, cu câtă positiunea tribunalului va fi mă inaltă, cu atâtă sentintiele sale să fie mă evidentă basate pe o lege scrisă, pozitivă, cunoscută de totă, pentruca controlânduse legea cu sentintia, or-cine să depărteze idea că, arbitrariulă, capriciulă seú patima au putută dictă verdictulă judecătorului.

Daca deja in procesele ordinare acestă conditiune e necesariă, pentruca acele verdictē să fiă priimate cu respectă, si ca totă cetătianii să-si plece capulă inaintea lor; cu câtă mă vėrtosă in acelea unde se trage la răspundere ună agentă ală puterei publice, unde interesele cele mă generale ale societătii sunt in jocă, unde Tribunalulă este chemată a judecā conflictele ivite intre autoritătiele cele mă 'nalte ale Statului, si unde, in fine, partea rămasă este naturalminte dispusă a cărti sen-

tintia care o condamnă, p^ote chiar a se si insurge in contra-^î cându se simpte in putere.

Din nefericire, insă, tocmăi aci se constată lacuna.

Nu sciū prin ce fatalitate, principiulū responsabilității agenților publici, si măi cu osebite, a ministrilorū, de si 'lū vedemū stabilitū măi in t^ote constitutiunile, destulū de rarū insă s'a tradusū in practică, si nu s'a formulatū încă, pre câtū sciū, prin o lege speciale. Englitera, astădī încă, in locū de lege, se serve in ac^ostă privire cu unū sîrū de precedente si de obiceiuri care se potū urmări până la finele secolului XIV; ea nu posede insă o lege unică omogenă, formândū in fine, unū totū organicū.

Lipsa ac^osta, mă intrebū, provine ea ore din hesitatiunea diferitelorū ministri d'a facilită ei insisi, prin presintarea si votarea vre-unui proiectū relativū, punerea lorū in acusatune, si p^ote si a lor condamnare; s^eū din dificultatea d'a găsi unū criteriū recunoscutū de totī, si nevariabilū după locū si timpū, spre a se put^e apretiū cu rigurositate delictele in cestiune, după care să se p^otă determina imputabilitatea actiunilorū ministeriale ca obiectū de urmărire si de pedepsă? Nu voiū să sondezū ac^ostă cestiune aci, totusi insă, este constantū pentru mine, că, afară de Englitera, principiulū responsabilității ministrilorū, spre marele prejudiciū alū lucrului publicū, a rămasū, in cele măi multe State, sterilū, desi delictulū adese ori pr^e eră evidentū, s^eū, cândū s'a aplicatū, a infăcisiatū măi multū caracterulū odiosū alū unei r^esibunări de partidă, de câtū acelu imposantū alū unei justitii neinfrurite, impasibile.

In ac^ostă privire, istoria ne dă destule probe. Dacă intrebămū analele Angliei, ac^ostū l^egănū alū constitutionalismulū, unde s'aū ivitū cele ântăie si cele măi multe procese politice, suntemū nevoiti a constata că, si aci principiulū asiă de legitimū alū responsabilității depositarilorū puterei, s'a exploatatū adese ori de partide ca mijlocū de combatere, cândū măi alesū eră trebuintiă de a se desface intr'unū modū juridicū de

vre-unu adversarū periculosū, că si aci tribunalulū politicū, a-decă Camera Lordilorū, nu odată a servitū de instrumentū docilū inrîuririlorū predominantorie, necunoscēndū intr'unū modū flagrantū, formele si garantiile cele mai sacre si esentiale ale justitiei.

Spre a vē convinge, rēsforti procesele de asemenea natură, ce s'aū ivitū mai alesū in timpulū furtunosū, alū Stuardilorū, apoi după revolutiunea de la 1688, si chiar in secolulū nostrū, si intre multe juste, veti găsi si multe reū pătate de o procedură arbitrară, esceptionale, resbunătoria. Acestea apoi, unanimū s'aū reprobata de toti istoricii, până si de acei ai Engliterei. Dacă, deci, procesele politice ale acestei tieri clasice a regimulū constitutionalū, ne invatiă cum să ne garantămū de abuzulū puterei publice, ele ne arată totū-odată, cum să ferimū de pete negre justitia-tierei nōstre, care trebuie să rămānă pururea nemiscatā de vērtejulū pasiunilorū, intocmai ca stānca bătută de valurile mării.

Intr'o monarchiā constitutionale ereditară, ca aceea de care ne bucurāmū astăzi, organisarea responsabilităti ministeriale prin o lege speciale si desvoltată, devine o cerintiā si mai nerecusabile de câtū a pututū fi vre-odiniōrā la noi.

Cândū siefi Principatelorū-Romāne erau alesī pe unū timpū mărginitū seū chiar pe viētiā, maxima : *Regele nu pōte gresi* (the king can do no wrong) pe care se basēsă principiulū neviolabilităti tronulū, erā la noi mai multū de câtū orī-unde o fictiune gratuită, o frasă desiērtă, in care nimene nu se incredeā; mai vērtosū că nici s'a fostū inseratū in Regulamentulū Organicū seū in Conventiune. In faptū, însă, Domniī tierēi nōstre erau mai responsabili de câtū orī-carī din ministrii lorū, desi Conventiunea, celū puçinū n'a omisū de a proclamā responsabilitatea acestorū din urmă. Astăzi însă, cândū principiulū neviolabilităti Domnulū Romānilorū s'a recunoscutū categoricū prin noua Constitutiune a tierēi, si s'a mai intăritū si prin ereditatea tronulū, astăzi principiulū responsa-

bilității ministrilor nostri trebuie să dobândescă o mai reală eficacitate, și să existe nu numai în drept, ci și în fapt, nelăsându-se în nici un timp și în nici un caz în voia apăsărilor arbitrarie.

Cu toată contraversibilitatea argumentului ce domnul de Martignac a produs la ocaziunea eloquentei sale apărări a ministrilor regelui Carol X, susținându că, căderea și isgonirea acestui rege și a dinastiei sale, ar fi scutită pre acuzării seși ministri de oricare răspundere pentru lovitura de Stat din 1830; totuși vedem astăzi intronizată în Franța o doctrină analogă, cu intervertirea numai a rolului, în ceea ce privește responsabilitatea. Dar, fiindu-că, în sistemul constituțional nostru, toată garanția neviolabilității Domnului stă în exclusivă responsabilitate a ministrilor seși, fără contrasemnarea cărora actele sale guvernamentale n'au nici o tărie legală; și fiindu-că nu se poate admite o soluție de continuitate cât de mică în eficacitatea garantiilor constituționale: întielegeti D-le Procuror General, negresitu și înalta cuviință ca promisiunea Constituției, în privirea legii speciale în chestiune, să se realizeze cât mai ne întârziat.

Pre lângă acestea, trebuie ore să mai amintesc aci marea neindemănare, ca să nu dicu mai mult, ce s'a simțit deja la ocaziunea procesului ministrilor dela 13 Iunie 1860, din cauza lipsei unei legi speciale în materia ce ne ocupă? Desi nu credu că, în privirea procesului citat, părăsiti se poate dice de Cameră, înainte chiar de a se desbate, istoria va pute vre-odată să acuze Curtea noastră că, esindu din legile esistente, ar fi creatu inadinsu pentru casu, dispozițiuni arbitrarie și esceptionale, ar fi admisu delictelor imputate în lipsă de probe suficiente, se u ar fi mărginitu apărarea: reprosiuri de care puține procese, despre care istoria ne conservă relatiune, a rămasu cu totul scutite.

Constituțiunea noastră actuală renouindu misiunea politică a Curții, în acceptarea legii speciale, o mai investește și cu a-

tributiunea de a caracteriza delictele si de a determina pedepsele. Pre câtă această latitudine, dată Curții, dovedește solitudinea legislatorului d'a nu lăsa ună minută măcar fără sanctiune penale, acelea din abuzurile puterii ministeriale, care n'arū fi dejă definite de lege, pe atăta ea a crescută si responsabilitatea morale a instantiei supreme exclusivă chemată de a judecă cei mai înalți funcționari ai Statului.

Nu știu însă, vă mărturisescă cu franchetiă, dacă Curtea trebuie a se felicita de o asemenea nemărginire, fiă si provisoră, a puterii sale; dacă această nemărginire este de natură a satisface conștiinta judecătorului scrupulos. Óre hesitațiunea si îndoiela de a caracteriza si pedepsi nisce fapte care, desi pôte evidentă reprehensibile, n'arū fi nici calificabile nici pedepsibile după legile esistente, nu vorū favorisa ele in nici ună casă impunitatea aceloră din ministri, trasă la răspundere, despre culpabilitatea morale a căroră judecătorul nu s'ar îndoi in fundulă inimei, fără însă a putē aplica casului vre-o dispozițiune legale si pozitivă? Pre adănculă e înrădăcinată in tóte conștiintele neștrămutata regulă a justitiei, că actiunile ómeniloră trebuie a fi judecate după legile in fiintă la epoca unde s'aū consumatū, pentruca să nu se scuse aci stânjinirea judecătorului scrupulos.

In adevăr, cândă chiar acolo unde sunt legi positive, caracterizarea delicteloră si aplicarea pedepseloră sunt adese ori dificile, cu câtă ele trebuie să fie mai spinóse in fața absintiei totale de ori-ce lege speciale, in fața reprobărei ce lovesce retroactivitatea in motivele pe cari se întemeiază justitia, si care, ori câtă ar fi de fondate in factū, patima totusi le pôte interpreta mai multă ca o răsunare de câtă ca o legitimă înfrênare a culpei.

De aceea dar, o mai repetă, ori câtă de onorabile să fie increderea ce a doveditū Curții Adunarea Constituantă, înștinduo cu citata latitudine, totusi Curtea nu pôte să nu dorască a vedē cu o oră mai înainte elaborată, votată si promulgată

o lege speciale care, definindă casurile responsabilității ministeriale cu totă esactitatea posibile, să fixeze totu de odată procedura si penalitatea relative. Atunci ori-cine putendă controlă sentintia Curtii cu prescriptiunile legei positive, putemă speră că nu o va bănuî nimine că, cedendă unei ințuriri predominantore, s'a folositu de puterea sa discretionară, pentru a scuti pre unu ministru vinovată de pedepsa meritată, seú pentru a condamnă pre celu innocente.

Ori câtu de perfectă să fiă o constitutiune, in nici-una póte drepturile puterilor publice se găsescu destulă de rigurosă definite si demarcate, pentru ca să nu incapă câte odată, chiar in spiritele cele mai luminate si sincere, o legitimă indoelă despre intinderea loră legale.

Unde apoi mai rămănu cerintiele fortiei majore care a pututu motivă si scusă in ochii multora o actiune ministeriale nelegale? De aceea dar, si in sinulă tribunalului politică celui mai nepărtinitoră, apretiuirile potú diferi de cele predominantore, cum potú diferi chiar intre membrii aceluasi tribunală. Ér cându ele s'arú depărtă de pornirea generale si impetuósă ce caracterizeză obicinuită timpulă in care se ívescu acusatuni in contra ministriloră, sentintia resultandă din acele apretiuiri, va părè cu atătú mai arbitrariă cu câtú nu s'ar fundă pe nici-o prescriptiune pozitivă a legei. Atunci demnitatea si consideratiunea tribunalului politică va suferi intr'unu modú prejudiciabilă in sesi societății, care nu póte rămăne in starea sa normale fără o justitiă respectată. Si aci dar se constată trebuintia de a se inlocui câtú mai curendă prin legea speciale anunțată, proviso-ria putere discretionariă a Curtii.

Intielegi pre bine, D-le Procurorú Generalú, că pre câtú timpú Curtea va fi nevoită de a asceptă acea lege, s'ar prejudecă astădi urmarea ei in osebite casuri, dacă asiú intră aci in discussiunea punturilor de dreptú, desi tóte insemnate, ce ati tratatú cu atătú talentú in discursulă D-vóstre, insemnândú

calea si usiurânduo lucrârei legislative viitoare. Pentru o pëtrundiëtoria desbatere a acestorü punturi, nici miar ajunge apoi proportiunea ce o potü dà acestui răspunsü, si nici timpulü prë mărginitü de care potü dispune, cândü obiectulü , precum o scitü si D-v. prë bine, este atâtü de intinsü, atâtü de gravü si asiä de puçinü studiatü până acum.

Cu tôte acestea , credü cä , fără a mărginì câtü de puçinü libertatea apretiärilorü colegilorü mei, potü chiar de acum statornici principiulü, pre care si DV. 'lù admiteti ca subintiesü, desi nöua Constitutiune nulü enunciaä pozitivü, cä Curtea nu urmëzä a se servi de puterea sa discretionarä (pre câtü timpü această putere va rëmänë lucrätoria), de câtü numai acolo unde dreptulü comunü nu iar putë dà nici o povëtiuire.

Dupä tôte, unü ministru care in regimulü reprezentativü, mai alesü , este mai multü de câtü ori-cine espusü la imputatiuni nefondate, nu póte fi lipsitü de nici-una din garantiile de care se bucurä celü mai infimü acusatü, (intre care garantiä negresitü si dreptulü de recusatiune) si , dacä nöua nösträ constitutiune prohibe ori-ce justitiä estraordinariä , ori-ce retroactivitate a legilorü, e evidentü cä, fără a constitui o enormitate legislativä , provisoria putere discretionariä cu care s'a ineztratü Curtea in privirea ministrilorü ce s'arü trage le răspundere, nu se póte raportä de câtü numai la acele impregiuräri unde legile esistinte nu iar dà absolutü nici-o directiune fiä si numai pe calea destulü de necertä a analogiei.

Urmändü altfelü, Curtea , socotü ar derogä la inalta sa institutiune , s'ar coborì in opiniunea lumei , si ar lipsi mai cu osebire consciintei sale de tribunalü supremü, de prima si ultima instantia , — fiindü-cä verdictele sale nu mai atërnä de câtü de controlulü lui D-dieü si de acelü alü istoriei : controlü insä, care pentru a zäbovi câte odatä, nu e mai puçinü inspäimëntatorü pentru tôte inimele credinciöse moralei cristiane.

Pentru a esercitä sacerdotiulü seü , Curtea se tine mai pre

susū de patimele de partidă carī ar putē desbinā tiēra, si nu va fi nici odată orbulū lorū instrumentū, fiă ele in guvernū fiă afară. Ea declină orī-ce participare la luptele politice, mai alesū cândū ele n'arū avē altū mobilū de câtū numai satisfacerea unei ambitiuni meschine si egoiste. Curtea rămâne neutră, ea se inchină numai legilorū, pe care insă le doresce clare, precise, nelăsândū nici-o margine arbitrariului nici măcar in favorulū a inesei puterei Curtii. Se intielege că, prin acéstă neutralitate, membrii Curtii nu abdică calitatea lorū de cetățianii Români, prin urmare, nici nu potū innăbusi viulū lorū sentimentū pentru neatērnarea nationale si pentru marile principie ale civilizatiunei moderne ce a emancipatū umanitatea. *Dreptulū, datoria, raspunderea*, aceste cuvinte sacramentale care leatī pusū Dv. in capulū frumosulū discursū ce atī rostitū, si Curtea le are totū-deauna presintī in minte si inimă, pentru a nu alunecā in sântulū seū oficiū.

Terminândū, voiū adăogā, că Curtea se asociēzā din tōtā inima sperantieī Dv, că nu va avē nici-o trebuintiā de a usā de prerogativa sa politicā. Tiēra a dobēnditū unū principe, in a căruia strălucitā familiā respectulū legilorū este traditionalū. Cândū insusi Siefulū Statulū nu hrănesce nici-o ideā de usurpatione de drepturi, cu anevoiā se vorū găsi ministri carī să o consilieze.

Esemplesle cele inalte, in bine ca in reū, atū pretutindene cea mai mare inriurire. Esperientia trecutului, iubirea patriei si convingerea unei responsabilităti reale, vorū inspirā apoī si bărbatilorū nostri de Statū o mai mare prudintiā ; si, la nevoiā, ei vor mai găsi in intieleptiunea corpurilorū legiuitorie unū correctivū sufficientū. Ca si Dv, D-le Procurorū Generalū, Curtea este dar convinsā că putemū fi linisciti in câtū privesce, mai cuļ osebire, impresurările unei puteri a Statulu asupra alteia, că-cī si una si alta vorū fi intielesū că dacā, sunt situatiuni unde ele saū pututū crede nevoite a recurge la ultima ratiune a gu-

vernelorū ca si a popórelorū, acésta, prin marea compromitere ce aduce pururea intereselorū generale, nu póte fi justificată de câtū numai in casurī netolerabile, estreme, nevindicabile.

Să trăiescă dar România Constitutionale!

Să trăiescă Alesulū seū Domnū ereditarū **Carolū I!**

A P E N D I C E.

I. INSEMNARI LITERARIE.

Din puținele opere ce s'aũ scrisũ asupra responsabilitãii ministeriale, vomũ insemnã urmãtoriele :

B. Constant, De la responsabilité des ministres. 1814. publicatã si in *Cours de politique constit.* vol. II. p. 53—124.

Marchais de Migneaux, De la responsabilité des ministres. Par. 1818.

I. P. Pagès, De la responsabilité ministérielle... Par. 1818.

Ferrier, De la responsabilité ministérielle relativement à l'administration des Finances. Par. 1832.

Cu multũ mai importante sunt urmãtoriele douã carti :

(Buddeus) Die Ministerverantwortlichkeit in constitutionellen Monarchien. Monographie eines alten Geschäftsmannes. Leipzig. 1833.

Robert Mohl, Die Verantwortlichkeit der Minister in Einherrenschaften mit Volksvertretung, rechtlich, politisch und geschichtlich entwickelt. Tübingen. 1837.

Maĩ notãmũ :

L. Graverand, Des lacunes de la législation française. vol II, pag. 53—79.

Aretin und Rotteck, Staatsrecht der constitutionellen Monarchie, Bd. III, pag. 207—228.

R. Gneist, Das Englische Verfassungs- und Verwaltungsrecht.

Din lucrãrile legislative, maĩ insemnate sunt incercãrile Camerelorũ franceze de a face o lege speciale de responsabilitate ministeriale; si anume, desbaterile Camerei Deputatilorũ dela 1834, si ale Camerei Pãrilorũ dela 1836. Cu deosebire, importante ni s'a pãrutũ discutiunea ce urmã asupra cestiunei, dacã, cãlcarea legilorũ financiarie sã dea locũ la

actiune penale, ori numai la actiune civile. Ță amendamentul făcut în sensul actiunii civile, dar respins de majoritatea ministeriale a Camerei: « Toute faute grave dans la surveillance de l'exécution des lois « et réglemens relatifs aux comptables et à la conservation de la fortune « et du domaine publics; tout emprunt non autorisé par une loi, ou contracté « sans avoir observé les règles prescrites par la loi qui l'autorise; toute « émission de bons au delà des limites posées par la loi ou la nécessité; « toute garantie donnée à un emprunt ou à une créance étrangère, et qui « engagerait le Trésor, sans l'autorisation des Chambres; tout emploi des « deniers publics, hors les prévisions et les crédits législatifs, et non justifiés par la nécessité, peuvent donner lieu à la responsabilité civile. »

Instructive sunt debaterile Camerelor marelui-ducă Baden dela 1822, la cari luară parte Rotteck, Zachariae, s. a.

Nu mai puțin instructive sunt scrierile cari narază deosebitele procese de ministri. Numărul lor e mare. Noi însemnăm aci numai o carte care descrie procesul ministrilor lui Carl X: *Procès des derniers ministres de Charles X, par une société d'hommes impartiaux, sous la direction de M. Alexandre Boltz. Paris, 1830.* Cu deosebire celebrul discurs pronunțat de viconte de Martignac, apărătorul lui Polignac, va rămâne de a pururea un cap-d'operă de elocință și raționament. Inșă, părerea lui Martignac, că căderea principelui ar ridică responsabilitatea ministrilor, ori-cât e de ingenioasă în sine, și ingenios spusă, n'a convins pre nimene, ér în drept, cu nici un chip nu se pôte sustine. Că-cî, lăsându la o parte tot ce s'ar putè dice despre întinderea și adevăratul sens juridic și politic al inviolabilității persoanei principelui; nu mai puțin e cu totul fals că responsabilitatea ministeriale ar decurge numai din inviolabilitatea principelui, ci adevărul juridic este că ministrul, în fapt, se pedepsește pentru fapta sa proprie, de oră-ce fără de densus nu se putea îndeplini; afară de aceea că, ministrul e responsabil și de lucrări despre cari principele pôte să nu știă nimic. Apoi, chiar și în cazul când principele ar fi participat, ministrul nu e mai puțin complice; și după nici un principiu de drept nu s'ar putè întielege, cum căderea principelui ar putè ridică pedepsa complicității ministrului (1).

(1). May pre largü, Mohl, Verantwortlichkeit der Minister. pag. 214 et seq.

II. ARTICOLII RELATIVI DIN CONSTITUTIUNEA NOSTRA SI A BELGIEI.

CONSTITUTION BELGE.

Art. 25. Tous les pouvoirs émanent de la nation.

Il sont exercés de la manière établie par la Constitution.

Art. 44. Aucun membre de l'une ou de l'autre chambre ne peut être poursuivi ou recherché à l'occasion des opinions et votes émis par lui dans l'exercice de ses fonctions.

Art. 80. Il (le roi) ne prend possession du trône qu'après avoir solennellement prêté, dans le sein des chambres réunies, le serment suivant :

« Je jure d'observer la Constitution et les lois du peuple belge, de maintenir l'indépendance nationale et l'intégrité du territoire. »

Art. 63. La personne du roi est inviolable; ses ministres sont responsables.

Art. 64. Aucun acte du roi ne peut avoir d'effet, s'il n'est contresigné par un ministre, qui, par cela seul, s'en rend responsable.

CONSTITUTIUNEA ROMANA.

Art. 31. Tote puterile Statului emană dela natiune care nu le poate exercită de câtă numai prin delegatiune si după principiile si regulile asediate in Constitutiunea de față.

Art. 51. Nici unulă din membrii uneia seă celei-alte adunări nu poate fi urmărită seă prigonită pentru opiniunile si voturile emise de densusulă in cursulă exercitiului mandatuului seă.

Art. 87. La suirea sa pe tronă, Domnulă va depune maiă întâiă in sinulă adunăriloră intrunite următorulă jurământulă :

« Jură de a păzi Constitutiunea si legile Poporului Română, d'a mântine drepturile lui nationale si integritatea teritoriului. »

Art. 92. Persoana Domnului este, neviolabile. Ministrii lui sunt răspundiători.

Nici-ună actă ală Domnului nu poate avă tăria, dacă nu va fi contresemnata de ună ministru care prin acesta chiar devine răspundiători de acelă actă.

Art. 65. Le roi nomme et révoque ses ministres.

Art. 73. Il a le droit de remettre ou de réduire les peines prononcées par les juges, sauf ce qui est statué relativement aux ministres.

Art. 70. Les chambres se réunissent de plein droit chaque année le deuxième mardi de novembre, à moins qu'elles n'aient été réunies antérieurement par le roi.

Le roi prononce la clôture de la session.

Art. 71. Le roi a le droit de dissoudre les chambres, soit simultanément, soit séparément. L'acte de dissolution contient convocation des électeurs dans les quarante jours, et des chambres dans les deux mois.

Art. 72. Le roi peut ajourner les chambres. Toutefois, l'ajournement ne peut excéder le terme d'un mois, ni être renouvelé dans la même session, sans l'assentiment des chambres.

Art. 89. En aucun cas, l'ordre verbal ou écrit du roi ne peut soustraire un ministre à la responsabilité.

Art. 90. La chambre des repré-

Art. 93. Domnulă numesce si revocă pre ministrii săi.

Elă are dreptulă de amnistia in materia politică.

Are dreptulă de a ertă seă micșioră pedepsele in materia criminală, afară de ceca ce se statornicesce in privirea ministriloră.

Elă nu pôte suspende cursulă urmărireă seă ală judecătii, nici a interveni prin nici ună modă in administratiunea justitieiă.

Art. 95. La 15 noembre ale fiăcărui ană, adunarea deputatiloră si senatuluiă, se intrunescă fără convocatiune, dacă Domnulă nu le a convocată mai inainte.

La deschiderea sesiuneiă, Domnulă espune prin ună mesagiă starea tie-rei, la care adunările facă răspunsurile loră.

Domnulă pronunță inchiderea sesiuneiă.

Elă are dreptulă de a disolvă ambele adunări de odată seă numai una din ele.

Actulă de disolvare trebue să contie convocatiunea alegătoriloră până in două luni de dile, si a adunăriloră până in trei luni.

Domnulă pôte amănă adunările ; oră cumă, amănarea nu pôte escedă termenulă de o lună, nici a fi reinnoită in aceeași sesiune fără consimțimentulă adunăriloră.

Art. 100. In nici-ună casă, ordi-nulă verbală seă inscrișă ală Dom-nuluiă nu pôte apără pe ună ministru de răspundere.

Art. 101. Fiă-care din ambele a-

sentants a le droit d'accuser les ministres et de les traduire devant la cour de cassation, qui seule a le droit de les juger, chambres réunies, sauf ce qui sera statué par la loi quant à l'exercice de l'action civile par la partie lésée, et aux crimes et délits que des ministres auraient commis hors de l'exercice de leurs fonctions.

Une loi déterminera les cas de responsabilité, les peines à infliger aux ministres et le mode de procéder contre eux, soit sur l'accusation admise par la chambre des représentants, soit sur la poursuite des parties lésées.

Art. 134. Jusqu'à ce qu'il y soit pourvu par une loi, la chambre des représentants aura un pouvoir discrétionnaire pour accuser un ministre, et la cour de cassation pour le juger, en caractérisant le délit et en déterminant la peine.

Néanmoins, la peine ne pourra excéder celle de la réclusion, sans préjudice des cas expressément prévus par les lois pénales.

dunări, precumă si Domnulă, aă dreptulă de a acusă pe ministri si a-ă trămite dinaintea Inalteă Curtă de Casatiune si Justitiă, care singură in sectiuni - unite este in dreptu a-ă judecă, afară de cele ce se voră statuă prin legă in ceea ce privesce esercitiulă actiunei civile a pãrtii lesate, si in ceea ce privesce crimele si delictelă comise de ministri afară de esercitiulă funtiunei loră.

Punerea sub acusatiane a ministriloră, nu se pôte rosti decătă prin majoritate de două-treimi a membriloră de faăă.

O legă presintată la cea de atâtă sesiune, va determină casurile de responsabilitate, pedepsele aplicabile ministriloră, si modulă de urmărire in contra loră, atâtă in privirea acusatianeă admise de represintatiunea nationale, câtă si in privirea urmărireă din partea pãrtiloră lesate.

Acusatiunea pornită de represintatiunea nationale contra ministriloră se va sustine de ea insasi.

Urmărireă pornită de Domnă se va face prin ministeriulă publică.

Art. 102. Până se va face legea prevădiută in art. precedentă, Inalta Curte de Casatiune si Justitiă, are puterea de a caracteriză delictulă si de a determină pedepsă.

Pedepsă insă nu va pută fi mă mare decătă detentiunea, fără prejudiciulă casuriloră anume prevădiute de legile penale.

Art 91. Le roi ne peut faire grâce au ministre condamné par la cour de cassation, que sur la demande de l'une des deux chambres.

Art. 24. Nulle autorisation préalable n'est nécessaire pour exercer des poursuites contre les fonctionnaires publics, pour faits de leur administration, sauf ce qui est statué à l'égard des ministres.

Art. 99. Les conseillers des cours d'appel et les présidents et vice-présidents des tribunaux de première instance de leur ressort, sont nommés par le roi, sur deux listes doubles, présentées, l'une par ces cours, l'autre par les conseils provinciaux.

Les conseillers de la cour de cassation sont nommés par le roi sur deux listes doubles, présentées, l'une par le sénat, l'autre par la cour de cassation.

Dans ces deux cas, les candidats portés sur une liste peuvent également être portés sur l'autre.

Toutes les présentations sont rendues publiques, au moins quinze jours avant la nomination.

Art. 103. Domnulă nu pôte să erte séu să micșioreze pedépsa hotărătă ministriloră de cătră Inalta Curte de Casatiune si de Justițiă, decâtă numai după cererea adunăreii care i-ar fi pusă in acusatiane.

Art. 29. Nică o autorisatiune prealabile nu este necesară pentru a se exercită urmăriri contra functionariloră publicii pentru faptele administratiunei loră, de pârtilă vëtëmate, rămăindă insă neatinse regulele speciale statornicite în privintia ministriloră.

Lipsescă in Constitutiunea Română :

Les cours choisissent dans leur sein leurs présidents et vice-présidents.

Art. 100. Les juges sont nommés à vie.

Aucun juge ne peut être privé de sa place ni suspendu que par un jugement.

Le déplacement d'un juge ne peut avoir lieu que par une nomination nouvelle et de son consentement.

Art. 103. Aucun juge ne peut accepter du gouvernement des fonctions salariées, à moins qu'il ne les exerce gratuitement et sauf les cas d'incompatibilité déterminés par la loi.

III. DESBATEREA CE A URMATU IN ADUNARE ASUPRA ARTICOLILORU DIN CONSTITUTIUNE RELATIVI LA RESPONSABILITATEA MINISTERIALE.

Se scie cum, in urmare a unui compromis între partidele din Adunare, desbaterea Constitutiunii a fostă repede, pripită.

Reproducem după *Monitoriul Nr. 143*, totu ce s'a dîsă asupra Responsabilității ministeriale. Majoritatea Comisiunii, deputatul Blaremburg, si presedintele consiliului de ministri, pară a fi copriusă mai bine cestiunea.

ADUNAREA ELECTIVA A ROMANIEI

PROCESU-VERBALU

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Siedintia din 27 Iuniu, 1866.

Presiedintia D-lui Manolache Costache.

Siedintia se deschide la amedi.

Presinti 99 Deputati.

D. I. Strată. D-lor, Vedă că comitetul delegatiloră la art. 93 propune a se adăogi ună aliniatū care dice : « are dreptū de amnistiă in materiă politică » ce se face cu acelū aliniatū ?

D. Presiedinte. Acēsta se adaogă intr'adevērū la acestū art.; prin urmare, se pune la votū ântâiū art. primitivū alū guvernului cu adaosulū acesta : « are dreptulū de amnistiă in materiă politică. »

D. R. Ionescu. Nu, D-le Presiedinte, că-cī acestū aliniatū formēză ună aliniatū deosebitū.

D. Presiedinte. Asia-dēră se pune la votū până aci: « Elū are dreptulū de a ertă sēū a micsioră pedepsele in materiă criminală, afară de ceea ce s'a statornicitū in privirea ministrilorū », adică aliniatulū din proiectulū guvernului.

Se pune la votū aliniatulū alū 4-lea cum l'a cititū D. Presiedinte si se adoptă.

D. Raportorū citește art. 56 si 57 din proiectulū primitivū, pe care

comitetul delegatilor le a intrunitu într-unu singuru articolu care devine art. 101, in urmatoria coprindere :

«Fie-care din ambele adunari precum si Domnulu etc.

D. Presedinte. Aci este unu amendamentu alu domnului N. Ionescu, prin care cere ca ministrii sa fia judecati de Senatu, si unu amendamentu alu domnului Cernătescu, prin care cere mentinerea articoleloru din proiectulu primitivu.

D. P. Cernătescu. D-loru, eu sustiu articolulu guvernulu, acestu articolu mi se pare forte salutariu. Elu dice ca ministrii sunt responsabili de calcarile de legi, si mai la vale dice : ca se va face o lege speciala unde se va arata casurile pentru care voru fi dati in judecata. Insa, abuserile comise de guvernulu trecut u me facu sa dorescu ca aceste doue casuri speciale sa se pue chiar in Constitutiune.

D. N. Blaremburg. D-loru, ve marturisescu ca, candu am cerutu cuvintulu am crediutu ca amendamentu D-lui Cernătescu coprinde altu-ceva. Voiu profita insa de impregiurarea ca am cuvintulu, spre a combate amendamentulu D-lui Ionescu. D. Ionescu a fostu dela inceputu contra Senatulu; dera, pentruca n'a pututu sa sterga acesta institutiune din Constitutiune, voiesce astadi sa o denatureze : D-lui voiesce sa dea atributiuni judecatoresci Senatulu, care este o portiune a puterei legiuitorie. Dera acesta este insasi negatiunea regimulu constitutional, care este asediatu pe principiulu impartirii puterilor; si nu potu atribui acesta idea a D-lui Ionescu de catu unei reminescentie a Camerei Lordiloru pe care domnia sa voia s'o introduca in Romania. Eu insa, care tiu la regimulu constitutionalu si la Senatululu instituitu de noi, nu voiescu acesta confusiune in puteri.

D. N. Ionescu. D-loru, voiu incepe de unde au inceputu murmurile. Senatul ca corp politicu nu pote ave acelesi atributiuni ca Camera deputatiloru. Prin urmare, candu am u da Senatulu acesta atributiune, nu se pote dice ca 'i damu atributiunea altui corp. Dera, decă voiti ca unu Senatu sa fia seriosu, sa fia in adeveru unu corp utilu, sa fia ca unu fratu pentru deliberarile camerei acesteia, numai de catu trebuie sa lu investiti cu o parte din atributiunile ei. Nu ve voiu cita ca asi se face si in Anglia, dera ve voiu spune ca ceea ce ati facutu D-v., nefindu potrivit cu nici-o alta tiera din Europa, trebuie sa ve puneti in punctulu de vedere alu necesitatii nostre. Sciti ca nimic n'a fostu la noi mai illusoriu de catu judecata ministriloru. D-vostra, D-le presedinte, cunosecti catu e de greu la noi a se judeca ministrii, mai cu sema de unu corp ca Curtea de Casatiune (*ilaritate*). Sciti catu e de greu a se acusa ministrii, pentruca nu s'au gasitu nici chiar acuatori pentru ministrii cari s'au datu in judecata.

D. Presiedinte. Camera.

D. Ionescu. Ceru dără a se precisă de mai înainte acěstă seriósă responsabilitate a ministrilor. Mantinũ cã acěstă responsabilitate nu póte fi seriósă de câtũ atunci cândũ va fi justitiabilũ totũ atãtũ de seriósũ ca si acusatõrii. Eĩ bine, cândũ o camerã cu o majoritate seriósã de $\frac{2}{3}$ va otãri a se dã in judecatã unũ ministeriũ, mi se pare cã ar fi nedreptũ ca ministrii sã se judece de unũ corpũ judiciarũ, ci introducẽndũ unũ altũ corpũ egalũ cu acelũ ce l'a datũ in judecatã, pentrucã unũ ministerũ nu se judecã pentrucã a cãlcatũ cutare seũ cutare lege, ci pentru esercitiulũ funtiunii sale. Principiulũ dără e necombãtutũ, e afarã de ori-ce criticã, cã adunarea care pune in acusatũne pe unũ ministerũ, trebuie sã'lũ trimetã inaintea celui-altũ corpũ ori-care ar fi. Dēcã se intẽmplã ca Senatulũ sã punã cli in acusatũne pe un ministerũ, trebuie sã'lũ trimitã a se judecã de cãtrã camera de jos si vice-versa.

Observatĩ, vė rogũ, D-le presiedinte, unũ lucru, cã aci in Constitutiunea nãstrã se prevede casulũ cândũ Curtea de Casatiune ar caracterizã delictulũ; acеста ar fi o atributiune legislativã, si eũ nu asiũ voi ca Curtea de Casatiune sã aibã alte atributiuni de câtũ acele judiciare. Acеста ar fi o atributiune escesivũ perturbãtoriã de a incesi Curtiĩ de Casatiune, dreptulũ de a legiferã, pe cândũ Camera de susũ ar fi in dreptulũ seũ de a legiferã. Vedetĩ dără, cã, chiar pentru a face realã rěspunderea ministrilor, trebuie noi sã dãmũ judecata ministrilor in mãna cei-alte Camere de câtũ aceia care 'lũ pune in acusatũne.

D-lor, nu vė voiũ obosi cu citatiunile, am prevėdiutũ tóte obiectiunile, dără suntetĩ impatientĩ de a face o discussiune seriósã, si de aceea vė voiũ face o singurã citatiune din lordulũ Brougham care dice: «Cândũ o Camerã acusã, cea-altã trebuie sã judece, si cu tóte cã Coróna póte sã erte, ea nu póte sã previe nici urmãrirea nici osãndirea.» Eťã principiulũ sãnėtosũ pe care 'lũ pune unũ lordũ englezũ.

Rěspunderea ministrilorũ ar fio illusiune dēcã nu s'ar judecã de puterea legislativã. Vė aducetĩ aminte sistemulũ ante-napoleonianũ in Francia: Cine judecã pe ministri? Camera pairilorũ. Este, adevėratũ, oesceptiune in Belgia, unde judecã Curtea de Casatiune; observũ insã cã noi ne amũ depãrtatũ de Constitutiunea Belgiei chiar cu componerea Senatului, si apoi chiar in Belgia numã de vre o treĩ anĩ s'a determinatũ acěstã cestiune, cã-cĩ ea a fostũ incã pendinte, desi erã scrisã in Constitutiune, dără nu erã prevėdiute tóte casurile si a trebuitũ Adunarea electivã sã le determine.

Asiã-dără nu putemũ avė precedinte absolute ca sã le imitãmũ, si D-v. nu suntetĩ a le imitã intru nimicũ.

Incepetĩ dără a face ca responsabilitatea ministrilorũ sã fiã o realitate

si nu v \acute{e} temeti, c \acute{a} Camera ce'i va judec \acute{a} , va fi condus \acute{a} de pasiuni politice, pentruc \acute{a} acesti judec \acute{a} tori vor \acute{u} veni dela acelasi isvor \acute{u} de unde vin \acute{u} si aceia cari au pus \acute{u} in acusatiiune pe ministri, si dec \acute{a} Camera judec \acute{a} tori \acute{a} va fi mai intiel \acute{e} pt \acute{a} , atunci c \acute{a} nd \acute{u} Camera acusat \acute{a} tori \acute{a} ar fi gresit \acute{u} , va indrept \acute{a} gresi \acute{e} la.

Pentru aceste cuvinte am f \acute{a} cut \acute{u} acest \acute{u} amendament \acute{u} care nu aduce nici-o perturbatiune Senatului, ci, din contra, vine ai d \acute{a} un \acute{u} prestigi \acute{u} mai mult \acute{u} . Si nu se va put \acute{e} nici intr'un \acute{u} cas \acute{u} invinov \acute{a} ti Senatul de opiniunea public \acute{a} , pentruc \acute{a} el \acute{u} se reinnoesce la fie-care patru an \acute{i} . Asi \acute{a} -d \acute{e} r \acute{a} , dec \acute{a} voiti s \acute{a} faceti seri \acute{o} s \acute{a} responsabilitate ministrilor \acute{u} , votati acest \acute{u} amendament \acute{u} .

D. Raportor \acute{u} . Mai este un \acute{u} amendament \acute{u} al \acute{u} D-lui Lapati, prin care propune ca, c \acute{a} lc \acute{a} rirele legii de comptabilitate si risipele de ban \acute{i} publici s \acute{a} nu se considere nici odat \acute{a} ca delict \acute{e} politice. Asi \acute{u} rug \acute{a} pe D. Lapati s \acute{a} desv \acute{o} lte acest \acute{u} amendament \acute{u} , ca s \acute{a} pot \acute{u} r \acute{e} sponde la t \acute{o} te de odat \acute{a} .

D. C. Lapati. Motivul \acute{u} , D-lor \acute{u} , pentru care am f \acute{a} cut \acute{u} acest \acute{u} amendament \acute{u} este precedentul \acute{u} ce l'am \acute{u} avut \acute{u} in privintia ministrilor \acute{u} dat \acute{i} in judecat \acute{a} pentru c \acute{a} lcarea legilor \acute{u} de comptabilitate, unde illustratiunea baroului nostru, D. Br \acute{a} iloi \acute{u} , a sustinut \acute{u} c \acute{a} c \acute{a} lcarea legilor \acute{u} de comptabilitate este un \acute{u} delit \acute{u} politic \acute{u} .

Et \acute{a} ce m'a f \acute{a} cut \acute{u} s \acute{a} ajung \acute{u} la esageratiunea de a face acest \acute{u} amendament \acute{u} . M \acute{i} pare bine in \acute{e} \acute{a} , c \acute{a} prin murmure ved \acute{u} c \acute{a} s'au ridicat \acute{u} mult \acute{i} in contra lui, c \acute{a} -c \acute{i} prin ac \acute{e} sta mia \acute{u} dat \acute{u} s \acute{a} intieleg \acute{u} c \acute{a} o c \acute{a} lcare a legii de comptabilitate nu este un \acute{u} delict \acute{u} politic \acute{u} .

D. Presedinte. Constat \acute{u} c \acute{a} prin ac \acute{e} st \acute{a} acusatiiune a Dv. sub form \acute{a} de amendament \acute{u} at \acute{i} voiti \acute{u} a reveni asupra unei discusiuni precurmat \acute{a} in siedintiele trecute.

D. C. Lapati. Preocupat \acute{u} ca in viitor \acute{u} s \acute{a} nu se mai fac \acute{a} asemen \acute{i} precedente, de vreme ce s'a constat \acute{a} prin procesul \acute{u} -verbal \acute{u} c \acute{a} c \acute{a} lcarea legilor \acute{u} de comptabilitate nu e delict \acute{u} politic \acute{u} , apoi m \acute{i} retrag \acute{u} amendamentul \acute{u} .

D. C. Br \acute{a} iloiu. M \acute{e} ved \acute{u} silit \acute{u} , D-lor \acute{u} , s \acute{a} ie \acute{u} cuv \acute{e} ntul \acute{u} intr'o cesatiune personal \acute{a} .

Onor. D. Lapati nu m'a intieles \acute{u} de loc \acute{u} c \acute{a} nd \acute{u} D-lui vine si dice c \acute{a} e \acute{u} asi \acute{u} fi pretins \acute{u} c \acute{a} delict \acute{e} le in materie de comptabilitate sunt delict \acute{e} politice. N'am dis \acute{u} ac \acute{e} sta. Ceea ce am dis \acute{u} , e c \acute{a} Guvernul \acute{u} dela 11 Fevruari \acute{u} , a dat \acute{u} in judecat \acute{a} pe fostii ministri pentru c \acute{a} lcarea Statutului, si a dat \acute{u} pe ministeriul \acute{u} intreg \acute{u} in judecat \acute{a} . Am dis \acute{u} c \acute{a} , pentru delict \acute{e} cari nu sunt politice nu p \acute{o} te fi responsabilitate colectiv \acute{a} , pentruc \acute{a} in materie de comptabilitate, fi \acute{a} -care ministru are comptabilitate sa.

Ora fiindu înaintată, ședinția se ridică la 7 ore séra, și cea viitoră se anunțiază pe a două di 28 Iuniu.

PROCESU-VERBALU

Sedinția din 28 Iuniu 1866.

Presedinția D-lui Manolache Costache.

Sedinția se deschide la amédi.

Presintă 102 deputatî.

D. Presedinte. La ordinea dilei este continuarea discusiunei asupra proiectului de Constitutiune.

D. Aristid Pascal, raportor. D-lorū, erī amū rēmasū cu lucrarea la amendamentul propusū de D. Ionescu, amendamentū prin care se susține ca ministrii să se judece de către Senatū. Comitetulū deliberândū asupra acesteī propunerī a opinatū că justitia, trebuindū să fiă cu totulū impartială și cu totulū afară din sfera luptelorū politice, și avēndū în vedere că ea nu pōte fi bine garantată de câtū numai atuncī cândū va fi datā de judecātorū—care nu participā la desbaterile și luptele politice— a rēspinsū acestū amendamentū.

Se pune la votū amendamentulū D-lui Ionescu, și se rēspinge.

D. Cernătescu. Am propasū și eū unū amendamentū la articolulū acesta, și vēdiū că nu s'a făcutū nicī o vorbā despre dēnsulū.

D. Presedinte. D-vōstrā, prin acelu amendamentū au producetī o ideā nouā, ci ceretī mantinerea articolulū din proiectulū guvernulū; prin urmare, punēnduse la votū modificāriile comitetulū, și rēspingēnduse, dela sine rēmāne articolulū din proiectulū guvernulū.

Se pune la votū Art. 91, astfelū cum s'a modificatū de comitetū, la care a aderatū și comisiunea, cu adăogirea ca, în locū de «Curtea de casatiune» să se dicā «Inalta curte de justitiā», și se adoptā luāndū numērulū de Art. 101.

D. Raportorā, citește Art. 58 din proiectulū guvernulū, care devine Art. 102, și pe care comitetulū l'a adoptatū intocmai:

«Art. 102. Până se va face legea prevēditā în Art. precedentū, Curtea de casatiune are puterea de a determinā pedēpsa.

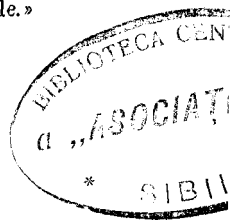
«Pedēpsa însă nu va putē fi mai mare de câtū detentiunea, fără preju-diciulū casurilorū anume prevēdiute de legile penale.»

D. Presedinte. La acestū articolū este unū amendamentū alū comitetulū compromisiurū, prin care se cere supresiunea acestui articolū.

Maī este unū amendamentū alū D. N. Ionescu, în urmātorā coprindere:

«Numai Senatulū are puterea de a caracterizā delictelē ministeriale și a determinā pedēpsa lorū, până la facerea unei legī speciale.»

N. Ionescu.»

D. A. Pascal, raportorū. Acestū principiū s'a mai presintatū totū din partea D-v., D-le Ionescu, si s'a respinsū; prin urmare, amendamentul acesta nu mai are locū.

D. N. Blarembeg. D-lorū, intielegū care a fostū preocupatiunea onor. comisiunī; intielegū că acéstă dispositiune la o ântâia privire si examinată din punctulū de vedere alū justitiei absolute să surprindă si să se pară unū ce fără esemplu, ca, acei carī sunt chematī a judecă si aplicā legile să aibā si dreptulū de a caracterizā delictulū si de a fixā pedépsa.

Insā cestiunea trebuie examinată dintr'unū punctū de vedere cu totul altulū, este vorba aci nu de bunătatea absolută a acei dispositiunī, ci de bunătatea relativă; este vorba de a alege intre o dispositiune crudă, si intre impunitate. Noī mai vértosū carī amū fostū asiā de incercatī, carī suntemū asiā de familiarizatī cu abusulū de putere; carī amū trecutū chiar printr'o lovire de Statū, n'ar trebui să arētāmū atāta nepēsare in ceea ce priveste unei responsabilităti eficace a ministrilorū. Necesitatea de a nu lāsā deliectele politice nepedepsite s'au simtitū si aiurea; si acéstă dispositiune, care pare la ântâia vedere asiā de mică, este imprumutată dela o tiēră din cele mai liberale, Belgia. Intr'unū cuvētū, si ea a crediutū de cuviintā a trece peste acestū neajunsū, numai spre a asigurā responsabilitatea ministerială.

Vē aduceti aminte că Conventiunea consacra si ea principiulū responsabilităti ministeriale, si decā acestū principiū nu si-a datū in trecutū rōdele ce eramū in dreptū a acceptā dela dēnsulū, decā elū a rēmasū in stare de fictiune, cauza e că nu s'a făcutū o lege specială asupra acesteī materii, si că, in lipsa acesteia, impunitatea erā asigurată ministrilorū. Prin acéstă dispositiune cu totulū transitoria, noi amū voitū să nu lāsāmū natiunea desarmată in faċia ministrilorū nici chiar in intervalulū dela promulgarea Constitutiunei până la confectionarea unei legi speciale.

Eū, D-lorū, mē voiū supune decisiunei D-v. orī-care va fi, dērā deplorū acéstă lacună ce se lasā in Constitutiune. Decā sunteti numai ingrijat-de reaoa impresiune ce ar putē produce acéstă dispositiune asupra lui mēi civilizate, decā sunteti numai ingrijati de criticile ce s'arū putē ridicā in contra ei, idea că nu faceti in acéstă privintā de cātū a imitā Belgia, ar trebui să mē linescā.

Consacratī dērā, domnilorū, acestū principiū; că-cī altfelū nu numai că responsabilitatea ministerială rēmāne illusoria, dērā insasī inviolabilitatea pactului fundamentalū ce avemū a votā nu mai este cheziuitā.

D. Presedinte alū Consiliului. Eū asiū rugā pe D. deputatī carī aū făcutū acestū amendamentū sālū retragā, si să lase art. guvernului.

D. C. Boerescu. Comisiunea numită de D-v. a pāsītū in lucrare con-

formă condițiunilor ce i s'a impusă la instituirea sa, și mi se pare că este naturală ca să fiă ascultată celă-pucină printr'unul din membrii seî. (*vorbiti*).

Nu scăpați din vedere, D-lorū, că cea mai mare parte a acesteî adunări a luatū unū angajamentū, și sunt fundatū a crede că adunarea are să tie sémă de dēnsulū.

D. N. Blaremborg. Afară de mine.

D. G. Mârzescu. Si de mine.

D. C. Cantacuzinu. Décă iea comisiunea cuvēntulū, 'lū vomū luā și noi.

D. C. Boerescu. D-lorū, eū unulū nu voiū întielege nici odată și pen-tru nici unū felū de pretentie, ca o autoritate judecătorească să fiă che-mată a legiferā, cu atāta mai pucină cândū acea autoitate e chemată a legiferā cu ocasiunea procesulū care'lū judecă. Nu întielegū acēsta, după cum n'asiū întielege ca o adunare, unū corpū legiuitorū, să fiă in același timpū și unū corpū judecătorească, séu ca puterea esecutivă să fiă con-fundată cu cea judecătorească.

Principiulū divisiunei celorū trei mari puteri ale Statulū, este recu-noscūtū de Statele cele mai inaintate ale lunei civilizate, și noi l'amū proclamatū in constitutiunea de façiă. Cum voiți să violāmū acelū mare principū care se considerā pretutindene ca scutulū libertătiî și morali-tătiî publice? *BCU Cluj / Central University Library Cluj*

Noi amū proclamatū asemenea principiul egalitătii tuturorū Românilor inaintea legei, cum voiți dēră ca pentru ministri să creāmū o situatiune esceptională și să le ridicāmū dreptulū ce are totū omulū de a avē pe ace-eași persónă de judecătōrū și legiuitōrū și calāu? Ministrii sunt persóne chemate obicinuitū dintre aceia cari se bucurā in totū de o consideratiu-ne inaltă; și D-vóstră voiți ca săi supunemū pe dēnsiī la o lege multū mai rea de câtū aceea la care sunt supusi chiar tēlharii?

Dv. seiți că in contra ministrilor se potū ridicā adesea acusatuni nē-drepte provenite numai din impregiurările dilei. Eī bine, tocmai pentru aceste persóne cari sunt mai lesne și mai pe nedreptū espuse la acusatuni pasionate, voiți Dv. să creati o situatiune esceptională și să dati facul-tatea curtei de casatiune ca să creeze lege ad-hoc pentru ai pedepsi?

Décă ar fi fostū vorba ca curtea de casatiune să facā legi civile intru câtū privesce despăgubirile Statulū pentru dilapidările comise de mi-nistri, totū ar mai trece enormitatea. Observati însă că aci este vorba de dreptulū ce s'ar recunósce curtei de casatiune de a face legi penale asupra onórei și asupra libertătiî persónelorū; și a se lāsā crearea unorū asemenea legi in liberulū arbitriū alū curtei de casatiune, mi se pare unū lucru monstruosū; bunū pentru alte secole, éră nu pentru acela in care trăimū.

Este óre ecuitabilú ca pe ministri săi punemú într'o positiune mai in-ferióră de câtú se află totí cetătianii cei-laltí? Décă există asemenea esem-
plu in alte State, precum in Belgia, vė rogú să nulú imitámú fără con-
trolú. Chiar atunci cândú o asemenea dispositiune ar esistá in tóte
tierile Europei, totusi miasii permite a o criticá; cu atâtú mai multú
cândú se află numai într'o singurá. Belgia a pututú avé motivele sale
particulare cândú a introdusú unú asemenea principii. Se póte ca in Bel-
gia confientia in inaltulú corpú alú curtei de casatiune să fiá absolutá,
si nu sciú decă Dv. totí împártásití o asemenea confientiá absolutá si il-
limitatá, cândú este vorba de tíera románescá. Eú nu concepú cum se
póte să dămú unuícorpú judecătórescú fórte limitatú, compusú numai de
17 persóne, unú dreptú atâtú de esorbitantú ca acela de a creá penalitáti
pentru nisce ómení carí adese-orí sunt acusatí numai in urma unorú
resentimente publice! Datoria nóstrá este să ne grăbimú a face legea
pentru responsabilitatea ministerialá, déră a o face cu calmú, maturi-
tate; puterea judecătórescá nu va avé in urmă altá misiane de câtú
aceea de a aplicá.

(Vocí. déră până atunci?)

Până atunci, D-lorú, să punemú mai multú zelú, mai multú devota-
mentú, asiá cum in sesiunea viitóriá să facemú legea necesará.

Sămí permiteti a o declará ca neglijentia nóstrá până la unú punctú
nu este unú motivú destulú de convingėtorú ca să creámú in Statú nisce
precedente atâtú de triste! Să fimú mai activí si vomú avé lege celú
mai târdiú la tómná

O voce. Déră până la tómná ?

Până la tómná sperámú că nu vomú dá in judecatá pe nimene (*ilari-
tate*). In tóte casurile, adunarea la tómná, deí va veni pofta să puie in
acusatiune pe ministri, va avé patientia ca mai inainte de acésta să facá
legea.

Patientiá déră, D-lorú, si vė conjurú să nu datí curtei de casatiune
unú dreptú care este de naturá a inspăimėntá pe cei justí.

D. *Presiedinte alú Consiliuluí.* Domnilorú, mai in tóte Constituti-
nile se găsece acestú principii de darea in judecatá a ministrilorú; nu
sciú insá decă se găsece într'o tíerá o lege care să flá reglementatú acestú
principii. Eú credú că nu se espunú nici de cumú ministrii, pentrucá ei
n'aú de câtú să presinte chiar máne legea, si să cérá dela Camerá s'o vo-
teze. Tocmai ca săi silimú să presinte mai curėndú legea, să votati a-
cestú articolú. (*Aplause*).

Se cere inchiderea discusiunei.

D. N. *Ionescu.* Domnule Presiedinte, cestiunea e fórte gravá. Precum
a spus onor. Primú-Ministru, mai pretutindení se vorbesce de responsa-

bilitatea ministerială, și mai nicăiri ministrii și adunarea, cu totu zelul lor n'au făcutu o lege pentru punerea lor în acuzare. Principiul care se pune în paragraful acesta este, precum v'a arătat onor. reprezentantū dela Cahulū prin ingenioasă sa argumentare, supresivū de principiul celū mare alū distribuiri puterilor Statulū.

(*O voce.* Senatulū.)

Senatulū celū-puținū are o putere din prerogativele legiferante, pōte să facă legi, în vreme ce curtea de casatiune este chemată să aplice numai legile. Déră cestiunea nu este acolo în momentele aceste. Eū dicū că nu putemū fi destulū de lumnati asupra oportunității de a pune unū articolū care ar fi în contradicere cu tōte articolele fundamentale ale Constitutiunei. Dēcā nu sunteti lumnati asupra supresiunei, eū vē rogū să nu închidetī discusiunea, că-cī supresiunea are ratiunea sa de a fi, voiū să dicū, să nu lāsămū ministrii fără nici-o responsabilitate, pentru-cā într'unū Statū constitutionalū acēsta atērnā dela gelosulū esercitiū alū dreptulū adunārei de ai controla.

V'asiū rugā să nu închidetī discusiunea; amū discutatū maīm multū pentrualte cestiuni mai puținū însemnătōrie, și socotescū că dēcā vomū discutā acum unū cuartū de orā, n'ar fi o pierdere de timpū inzadarū. Vē rogū dērā să nu închidetī discusiunea.

Se pune la votū închiderea discusiunei, și se primesce.

Se pune la votū amendamentulū comitetulū compromisorū, și se respinge.

Se pune la votū art. 58 alū guvernulū, care devine art. 102, și se adoptā.

D. Raportorū dā citire art. 59 din proiectulū primitivū, care devine art. 103.

«Art. 103. Domnulū nu pōte să erte saū să micșioreze pedēpsa hotărītā ministrilorū de cătrā Curtea de Casatiune de cătū numai dapā cererea Adunării.»

D. Presiedinte. La acestū articolū sunt următōriele amendamente :

1°. Amendamentulū D-lui Cernătescu, în coprindere :

«La art. 93 din proiectulū comisiunei delegatilorū să se dicā, în locū «dupā cererea uneia din Adunări», «dupā cererea ambelor Adunări.»

2°. Următōriulū amendamentū alū D-lui Stratū :

«Domnulū nu pōte să erte seū să micșioreze pedēpsa hotărītā ministrilorū, de cătū dupā intercesiunea uneia din Adunări.

I. Stratū, N. Blaremburg, G. Mărzescu, I. Caramaliū, G. Cantacosino.»

3°. Următōriulū amendamentū alū domnulū G. Văleanu :

«Propuiū a se dice la finitulū acestui articolū : «dupā cererea Adu-

nării care l'a pusă în acuzare, pronunțată această cereșe de două treimi a membrilor prezenți.

G. Văleanu, C. Văleanu, A. Mărgăritescu, I. Desliu, G. Kneazovici. »

D. C. Brăiloiu. Nu întieleg de loc acestu rigorismu din partea unora din onorabili deputați; nu întieleg ca pe unu ministru, care în totu-deauna este supus la felurim de ure și patime personale, sălă punem într'o pozițiune mai readă câtă aceea a unu țelharu; nu întieleg să fiă această o justițiă și nici nu pôte fi unu articolu de lege. Unu ministru trebuie să se bucure și elu de aceleși avantaje pe care le are celu mai simplu cetățianu, mai cu deosebire că este supus uralor și patimelor personale. Și apoi nu vedeti D-vostră că decă amă admite că numai de câtă totu aceeși Adunare care l'a datu în judecată, trebuie să ceră grațiarea, penruca Domnitorulu săși exercite dreptulu de grațiă, atunci mi se pare că amă face unu ce primejdiosu, penrucă luăm unei Adunări unu dreptu care l'a avut, și punem în rivalitate aceste două Adunări; pe lângă acestea apoi, călcăm în picioré tóte notiunile și principiile de dreptu. Prin urmare, eu votez contra nu numai a amendamentulu dar și a art. din proiectu.

D. Ar. Pascal, raportor. Dispozițiunea art. 59 din proiectulu primitiv alu guvernulu contine dejă în sine o mare rigurositate în privinta ministrilor. Cunoșcetî foarte bine, că dreptulu de grațiă este unul din cele mai frumoșe atribute ale suveranulu. Ei bine, în privintia ministrilor s'a făcutu o esceptiune; astfel, pe cându 'i este permisu Domnitorulu a grațiă pe oricare condamnatu, vedeti că acestu dreptu i se ridică în privintia ministrilor. Pentru ce s'a făcutu această domnitoru? penrucă a fostu una din dispozițiunile acele dictate de temerea trecutulu. Comitetul ar fi voit să o desfiinteze, penrucă a fostu preocupat mai mult de viitoru de cât de trecut; a voit ca Constițiunea să fiă unu edificiu ridicat viitorulu, érá nu o apărăre contra trecutulu; însă, ce reu pôte să existe decă una din Adunări, védiéndu că darea în judecată și codamnarea ministrilor a fostu unu act de pre mare severitate, să autorize pe Domnitoru de a micșoră pedépsa. De aceea nu védú pentru ce nu s'ar primi art. aprobatu de comitetu.

Se citește amendamentulu D-lui Statu, pe care D-sa 'lă retrage, fiindu în sensulu art. din proiectu.

Se citește amendamentulu domnulu Văleanu.

D. Presiedinte. Domnilor, ca să nu facem două articole din acestu amendamentu, vom face unu singuru articolu; prin urmare, 'lă vom redige...

D. Văleanu. Domnule Presiedinte, datimí cuvêntulu ca sălă dezvolté.

D. Presedinte. Nu mai e trebuintă; Camera v'a intielesă.

Se pune la votă partea ântâia a amendamentului, si se primesce.

Se pune la votă partea a dóua, si se răspinge.

Se pune la votă art. 103 impreună cu partea ântâia a amendamentului, si se adoptă.

FINE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj